

	PLN'000		EUR'000	
	za rok zakończony	za rok zakończony	za rok zakończony	za rok zakończony
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Przychody ze sprzedaży	20.482.298	26.243.106	4.894.451	6.264.318
Zysk/(Strata) operacyjny/(a)	183.757	(1.294.183)	43.911	(308.926)
Strata przed opodatkowaniem	(20.713)	(1.545.869)	(4.950)	(369.004)
Strata netto	(37.102)	(1.285.910)	(8.866)	(306.951)
Całkowite dochody/(straty) ogółem	(325.410)	(1.762.097)	(77.760)	(420.618)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	653.963	561.327	156.271	133.991
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(689.725)	(137.277)	(164.817)	(32.768)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	192.758	(392.823)	46.062	(93.768)
Przepływy pieniężne netto razem	156.996	31.227	37.516	7.455
Podstawowa strata netto na jedną akcję (w złotych/EUR)	(0,20)	(8,87)	(0,05)	(2,12)
Rozwodniona strata netto na jedną akcję (w złotych/EUR)	(0,20)	(8,87)	(0,05)	(2,12)

	PLN'000		EUR'000	
	Stan na	Stan na	Stan na	Stan na
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa razem	13.909.915	14.339.743	3.264.089	3.364.320
Kapitał własny	6.020.050	6.346.776	1.412.660	1.489.050

W celu przeliczenia pozycji wykazanych w tabeli "Wybrane dane finansowe" na EUR zastosowano następujące kursy wymiany:

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej przeliczono stosując średni kurs NBP obowiązujący w dniu kończącym okres sprawozdawczy:

na dzień 31.12.2015	na dzień 31.12.2014
1 EUR = 4,2615 PLN	1 EUR = 4,2623 PLN

Pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych przeliczono stosując kurs stanowiący średnią arytmetyczną średnich kursów NBP ustalonych na ostatni dzień każdego miesiąca kalendarzowego okresu sprawozdawczego:

za rok zakończony 31.12.2015	za rok zakończony 31.12.2014
1 EUR = 4,1848 PLN	1 EUR = 4,1893 PLN



GRUPA LOTOS S.A.

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA ROK 2015
SPORZĄDZONE WEDŁUG MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW
SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ
W WERSJI ZATWIERDZONEJ PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA**

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	5
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	6
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	7
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA.....	8
1. Informacje ogólne.....	8
2. Wskazanie, czy Spółka jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.....	8
3. Podstawa sporządzania sprawozdań finansowych.....	8
4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, ale nie mają zastosowania.....	9
5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach.....	10
6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, zmiana zasad rachunkowości oraz korekty błędów.....	11
7. Zasady rachunkowości.....	11
7.1 Przychody ze sprzedaży.....	11
7.2 Przychody z tytułu dywidend.....	11
7.3 Przychody z odsetek.....	11
7.4 Podatki.....	11
7.4.1 Podatek dochodowy.....	11
7.4.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa.....	12
7.5 Transakcje w walucie obcej.....	12
7.6 Rzeczowe aktywa trwałe.....	13
7.7 Aktywa niematerialne.....	13
7.8 Leasing.....	14
7.9 Udziały i akcje.....	14
7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych.....	14
7.11 Zapasy.....	15
7.12 Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe.....	15
7.13 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty.....	15
7.14 Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży.....	15
7.15 Kapitały własne.....	16
7.16 Kredyty.....	16
7.17 Świadczenia pracownicze.....	16
7.17.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia.....	16
7.17.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne.....	17
7.18 Koszty finansowania zewnętrznego.....	17
7.19 Aktywa i zobowiązania finansowe.....	17
7.20 Utrata wartości aktywów finansowych.....	19
7.21 Pochodne instrumenty finansowe.....	20
7.22 Rachunkowość zabezpieczeń.....	20
7.23 Rezerwy.....	21
7.24 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe.....	21
7.25 Dotacje.....	21
7.26 Zobowiązania i aktywa warunkowe.....	21
7.27 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO ₂).....	22
8. Segmenty działalności.....	22
9. Przychody i koszty.....	23
9.1 Przychody ze sprzedaży.....	23
9.2 Koszty według rodzaju.....	24
9.3 Koszty świadczeń pracowniczych.....	24
9.4 Pozostałe przychody.....	25
9.5 Pozostałe koszty.....	25
9.6 Przychody finansowe.....	26
9.7 Koszty finansowe.....	26
10. Podatek dochodowy.....	27
10.1 Obciążenia podatkowe.....	27
10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie zysku przed opodatkowaniem do podstawy opodatkowania.....	27
10.3 Odroczony podatek dochodowy.....	28
11. Strata netto przypadająca na jedną akcję.....	29
12. Dywidendy.....	29
13. Rzeczowe aktywa trwałe.....	29
14. Aktywa niematerialne.....	32
15. Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży.....	33
16. Udziały i akcje.....	34
16.1 Znaczące inwestycje w jednostkach zależnych i wspólnych przedsięwzięciach.....	34
16.1.1 Zmiana stanu udziałów i akcji w jednostkach powiązanych.....	35
17. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa.....	36
17.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności.....	37
18. Zapasy.....	38
18.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów.....	38
18.2 Zapasy obowiązkowe.....	39
19. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty.....	39
20. Kapitał podstawowy.....	39

21.	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	40
22.	Kapitał rezerwowý z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	40
23.	Zyski zatrzymane	40
24.	Kredyty	41
25.	Pochodne instrumenty finansowe	43
26.	Świadczenia pracownicze	44
26.1	Zobowiązania z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych	44
26.2	Łączna kwota kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych	45
26.3	Założenia aktuarialne	45
26.4	Świadczenia z tytułu rozwiązywania stosunku pracy	45
26.5	Analiza wrażliwości zmian założeń aktuarialnych na świadczenia pracownicze	45
27.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy	47
27.1	Dotacje	48
28.	Instrumenty finansowe	48
28.1	Wartość bilansowa	48
28.2	Hierarchia wartości godziwej	49
28.3	Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych	50
29.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	52
29.1	Ryzyko cen surowców i produktów naftowych	52
29.1.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych	54
29.2	Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	54
29.2.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	55
29.3	Ryzyko walutowe	55
29.3.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut	56
29.4	Ryzyko stopy procentowej	58
29.4.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych	59
29.5	Ryzyko płynności	60
29.6	Ryzyko kredytowe	63
30.	Zarządzanie kapitałem	64
31.	Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	64
32.	Zobowiązania i aktywa warunkowe	65
32.1	Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach	65
32.2	Pozostałe zobowiązania warunkowe	66
33.	Informacje o podmiotach powiązanych	66
33.1	Informacje o transakcjach z jednostkami powiązanymi, w których Grupa LOTOS S.A. posiada udziały i akcje	66
33.2	Podmiot sprawujący kontrolę nad Spółką	67
33.2.1	Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ	67
33.3	Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących	68
33.4	Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	68
33.5	Transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	69
34.	Istotne zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy	69
35.	Sprawozdanie finansowe wg rodzajów działalności energetycznej – wybrane pozycje	69
35.1	Przychody i koszty	74
35.1.1	Przychody ze sprzedaży	74
35.1.2	Koszty według rodzaju	75
35.1.3	Pozostałe przychody	76
35.1.4	Pozostałe koszty	76
ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO		77

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Przychody ze sprzedaży	9.1	20.482.298	26.243.106
Koszt własny sprzedaży	9.2	(19.148.443)	(26.660.350)
Zysk/(Strata) na sprzedaży		1.333.855	(417.244)
Koszty sprzedaży	9.2	(784.072)	(667.323)
Koszty ogólnego zarządu	9.2	(226.833)	(205.731)
Pozostałe przychody	9.4	34.014	6.164
Pozostałe koszty	9.5	(173.207)	(10.049)
Zysk/(Strata) operacyjny/(a)		183.757	(1.294.183)
Przychody finansowe	9.6	212.030	169.581
Koszty finansowe	9.7	(416.500)	(421.267)
Strata przed opodatkowaniem		(20.713)	(1.545.869)
Podatek dochodowy	10.1	(16.389)	259.959
Strata netto		(37.102)	(1.285.910)
Inne całkowite dochody/(straty)			
<i>Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasyfikowane do wyniku:</i>		(288.353)	(473.554)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	22	(355.973)	(584.653)
Podatek dochodowy dotyczący zabezpieczenia przepływów pieniężnych	10.1; 22	67.620	111.099
<i>Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasyfikowane do wyniku:</i>		45	(2.633)
Zyski/(Straty) aktuarialne z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	26.1	56	(3.251)
Podatek dochodowy dotyczący zysków/(strat) aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	10.1	(11)	618
Inne całkowite dochody/(straty) netto		(288.308)	(476.187)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		(325.410)	(1.762.097)
Strata netto na jedną akcję			
Średnia ważona liczba akcji w tysiącach sztuk	11	184.873	145.027
- podstawowa	11	(0,20)	(8,87)
- rozwodniona	11	(0,20)	(8,87)

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (dane przekształcone)
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	13	6.114.824	6.296.588
Aktywa niematerialne	14	110.732	123.221
Udziały i akcje	16	1.670.541	1.220.535
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10.3	216.348	164.952
Pozostałe aktywa długoterminowe	17; 25	244.886	240.484
Aktywa trwałe razem		8.357.331	8.045.780
Aktywa obrotowe			
Zapasy	18	2.902.793	3.573.922
- w tym zapasy obowiązkowe	18.2	1.824.511	2.153.696
Należności z tytułu dostaw i usług	17	1.308.973	1.248.777
Pochodne instrumenty finansowe	25	206.893	11.203
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	17	604.592	1.171.423
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	529.333	239.642
Aktywa obrotowe razem		5.552.584	6.244.967
Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży	15	-	48.996
Aktywa razem		13.909.915	14.339.743
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	20	184.873	184.873
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	21	2.228.310	2.229.626
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	22	(700.888)	(412.535)
Zyski zatrzymane	23	4.307.755	4.344.812
Kapitał własny razem		6.020.050	6.346.776
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	24	3.501.680	3.613.674
Pochodne instrumenty finansowe	25	54.136	62.626
Świadczenia pracownicze	26	66.975	67.267
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	27	580	-
Zobowiązania długoterminowe razem		3.623.371	3.743.567
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	24	1.960.205	1.661.771
Pochodne instrumenty finansowe	25	110.845	146.006
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	1.112.285	1.664.882
Świadczenia pracownicze	26	44.011	26.692
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	27	1.039.148	750.049
Zobowiązania krótkoterminowe razem		4.266.494	4.249.400
Zobowiązania razem		7.889.865	7.992.967
Kapitał własny i zobowiązania razem		13.909.915	14.339.743

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

(sporządzone metodą pośrednią)

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Strata netto	11	(37.102)	(1.285.910)
Korekty:		691.065	1.848.127
Podatek dochodowy	10.1	16.389	(259.959)
Amortyzacja	9.2	347.916	350.901
(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych		193.127	143.063
Odsetki i dywidendy		(22.987)	(63.101)
(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej		(14.236)	1.461
Rozliczenie i wycena pochodnych instrumentów finansowych	9.6; 9.7	(69.699)	180.035
(Zwiększenie)/Zmniejszenie stanu należności z tytułu dostaw i usług		(60.196)	335.973
(Zwiększenie) stanu pozostałych aktywów		(78.480)	(29.413)
Zmniejszenie stanu zapasów		664.135	1.970.538
(Zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług		(552.597)	(771.732)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) stanu pozostałych zobowiązań i rezerw		250.609	(13.465)
Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych		17.084	3.826
Podatek dochodowy zapłacony		-	(890)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		653.963	561.327
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Dywidendy otrzymane		122.023	151.452
Odsetki otrzymane		17.634	6.012
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		36.764	687
Zwrot dopłaty do kapitału spółki LOTOS Kolej Sp. z o.o.	33.1	4.281	-
Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa do spółki LOTOS Terminale S.A.	15; 33.1	51.000	13.817
Splata pożyczek udzielonych podmiotom powiązanim	33.1	1.522	30
Wpływy w ramach systemu cash pool		-	38
Zakup rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		(163.490)	(147.373)
Wydatki z tytułu premii opcyjnej		(4.907)	-
Zakup udziałów i akcji w jednostkach powiązanych	16.1.1	(450.006)	(2.214)
Pożyczki udzielone podmiotom powiązanim	33.1	-	(100.080)
Środki pieniężne przeznaczone na realizację projektu EFRA	17	(69.421)	-
Depozyt zabezpieczający		(4.293)	10.035
Wydatki w ramach systemu cash pool		(238.047)	(72.626)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		7.231	2.945
Inne wydatki inwestycyjne		(16)	-
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(689.725)	(137.277)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji akcji serii D	17	981.268	-
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów	24	60.134	199.745
Wydatki z tytułu spłaty kredytów	24	(520.153)	(493.421)
Wydatki związane z emisją akcji serii D		-	(7.867)
Zapłacone odsetki		(106.635)	(95.887)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		(221.856)	4.607
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		192.758	(392.823)
Przepływy pieniężne netto razem		156.996	31.227
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		436	442
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		157.432	31.669
Środki pieniężne na początek okresu		(188.568)	(220.237)
Środki pieniężne na koniec okresu	19	(31.136)	(188.568)

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

w tysiącach złotych	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
1 stycznia 2015		184.873	2.229.626	(412.535)	4.344.812	6.346.776
<i>Strata netto</i>	11	-	-	-	(37.102)	(37.102)
<i>Inne całkowite dochody/(straty) (netto)</i>		-	-	(288.353)	45	(288.308)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	(288.353)	(37.057)	(325.410)
Koszty emisji	21	-	(1.316)	-	-	(1.316)
31 grudnia 2015		184.873	2.228.310	(700.888)	4.307.755	6.020.050
1 stycznia 2014		129.873	1.311.348	61.019	5.633.355	7.135.595
<i>Strata netto</i>	11	-	-	-	(1.285.910)	(1.285.910)
<i>Inne całkowite dochody/(straty) (netto)</i>		-	-	(473.554)	(2.633)	(476.187)
Całkowite straty ogółem		-	-	(473.554)	(1.288.543)	(1.762.097)
Emisja akcji	20	55.000	-	-	-	55.000
Nadwyżka ceny emisyjnej nad nominalną	21	-	940.500	-	-	940.500
Koszty emisji	21	-	(22.222)	-	-	(22.222)
31 grudnia 2014		184.873	2.229.626	(412.535)	4.344.812	6.346.776

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.”, „Spółka”) została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80-718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Grupa LOTOS S.A. prowadzi działalność produkcyjną, usługową i handlową. Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Wskazanie, czy Spółka jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Grupa LOTOS S.A. jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS Spółki Akcyjnej („Grupa Kapitałowa Grupy LOTOS S.A.”, „Grupa Kapitałowa LOTOS”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa”), w skład której na dzień 31 grudnia 2015 roku wchodzi: Grupa LOTOS S.A. („Jednostka Dominująca”) oraz podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym (spółki zależne oraz spółki pośrednio zależne od Grupy LOTOS S.A.).

Grupa LOTOS S.A. sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględniając dane finansowe jednostek zależnych konsolidowanych metodą pełną oraz wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności.

Sprawozdanie skonsolidowane Grupy Kapitałowej LOTOS za rok 2015 zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Spółki w dniu 2 marca 2016 roku.

3. Podstawa sporządzania sprawozdań finansowych

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2015 roku. Biorąc pod uwagę toczący się w Unii Europejskiej proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Spółkę działalność, w zakresie stosowanych przez Spółkę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez Unię Europejską dla roku 2015, z wyjątkiem zasad, które zostały zmienione lub wprowadzone w wyniku zastosowania nowych regulacji MSSF dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2015 roku lub później (patrz nota 4).

W okresach rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2015 roku lub później obowiązują nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”) i zastosowane przez Spółkę:

- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2011 - 2013 wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później) – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2015 roku lub później,
- Interpretacja KIMSF 21 „Opłaty publiczne” opublikowana 20 maja 2013 roku (mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2014 roku lub później – w UE mająca zastosowanie najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 17 czerwca 2014 roku lub później).

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Spółkę.

Walutą funkcjonalną i walutą prezentacji sprawozdania finansowego jest złoty polski („złoty”, „zł”, „PLN”). Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w tysiącach złotych i wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

4. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, ale nie mają zastosowania

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2010 - 2012 wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później) – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lutego 2015 roku lub później,
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze: Programy określonych świadczeń: Składki pracownicze” (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub później) – w UE najpóźniej dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lutego 2015 roku lub później),
- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 38 „Aktywa niematerialne”: Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji; wydane w dniu 12 maja 2014 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 41 „Rolnictwo”: Rośliny produkcyjne; wydane w dniu 30 czerwca 2014 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- Zmiany do MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe: Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym” wydane w dniu 12 sierpnia 2014 roku (mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później),
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF cykl 2012 - 2014 wydane w dniu 25 września 2014 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”: Ujawnienia wydane w dniu 18 grudnia 2014 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne: Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności” wydane w dniu 6 maja 2014 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później).

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wydany w dniu 24 lipca 2014 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe” wydany w dniu 30 stycznia 2014 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- MSSF 15 „Przychody z tytułu umów z klientami” wydany w dniu 28 maja 2014 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”: Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem; wydane w dniu 11 września 2014 roku (mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później, przy czym termin ten został wstępnie odroczony i do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie podjęto decyzji odnośnie terminów, w których będą przeprowadzone poszczególne etapy prac prowadzących do zatwierdzenia niniejszych zmian),
- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 12 „Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach” i MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku dotyczącego konsolidacji wydane w dniu 18 grudnia 2014 roku (mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później),
- MSSF 16 „Leasing” wydany w dniu 13 stycznia 2016 roku (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 12 Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych opublikowano dnia 19 stycznia 2016 roku (mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później),
- Zmiany do MSR 7 Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji (ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później).

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego z przyjętych przez UE standardów, interpretacji lub zmian, które na dzień 31 grudnia 2015 roku nie miały zastosowania. Zarząd Spółki jest w trakcie analizy i oceny ich wpływu na stosowane przez Spółkę zasady (polityki) rachunkowości oraz przyszłe sprawozdania finansowe Spółki.

5. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego. Przyjęte istotne założenia przy dokonywaniu szacunków przedstawione zostały w odpowiednich notach do sprawozdania.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, istotne znaczenie, oprócz szacunków, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisana została w notce 26.

Amortyzacja

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Spółka corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2015 spowodowała zmniejszenie amortyzacji z tego tytułu o 5.043 tys. zł.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wycenia się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze odpowiednich metod i założeń do wyceny Spółka kieruje się profesjonalnym osądem.

Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w notce 7.19.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty dochód podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Spółki weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w notce 10.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych

Każdorazowo na dzień kończący okres sprawozdawczy, zgodnie z postanowieniami standardu MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, przeprowadza się analizę pod kątem przesłanek, które mogłyby wskazywać na ewentualną utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników aktywów. Przesłanki mogą pochodzić z zewnątrz i dotyczyć na przykład zmiennych rynkowych (w tym: zmiany cen, notowań kursów walut, notowań giełdowych, stóp procentowych, innych zmiennych związanych z bieżącymi trendami gospodarczymi), jak również wynikać z planów, działań i zdarzeń mających miejsce w Spółce, związanych na przykład z decyzjami o zmianie, zaniechaniu, ograniczaniu, czy rozwoju działalności, a także zmianie technologii, działaniach efektywnościowych i inwestycyjnych.

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Przeprowadzona analiza przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie wykazała przesłanek, które w opinii Zarządu wymagałyby dokonania testów na utratę wartości aktywów Spółki, w wyniku których konieczne byłoby dokonanie korekt.

Informacje dotyczące składników rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych przedstawiono w notkach 13, 14.

6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, zmiana zasad rachunkowości oraz korekty błędów

W związku ze zmianą klasyfikacji części aktywów trwałych w toku budowy w okresie sprawozdawczym zakończonym 31 grudnia 2015 roku, Spółka dokonała zmiany prezentacji w danych porównawczych sprawozdania z sytuacji finansowej przenosząc kwotę 2.883 tys. zł z pozycji *Rzeczowe aktywa trwałe* do pozycji *Pozostałe aktywa niematerialne* na dzień 31 grudnia 2014 roku (patrz noty 13 i 14).

7. Zasady rachunkowości

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem pochodnych instrumentów finansowych, które są wyceniane według wartości godziwej i zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Spółkę przedstawione zostały poniżej.

7.1 Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w wartości godziwej otrzymanych lub należnych wpływów z tytułu transakcji sprzedaży produktów, towarów lub usług dostarczonych odbiorcom w ramach normalnej działalności gospodarczej, po pomniejszeniu o rabaty, podatek od towarów i usług (VAT) i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa). Sprzedaż towarów i produktów ujmowana jest w momencie ich dostarczenia, kiedy znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności towarów i produktów zostały przekazane nabywcy.

7.2 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku chyba, że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy.

7.3 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe.

7.4 Podatki

7.4.1 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym, tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy) oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część z pozycji kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego ustalone jest z uwzględnieniem wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego dotyczący pozycji ujmowanych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym poprzez inne całkowite dochody.

Spółka kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ze zobowiązaniami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności z rezerwami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowego ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

7.4.2 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłata paliwowa

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy i opłaty paliwowej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego i opłaty paliwowej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

7.5 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w walucie funkcjonalnej Spółki (polski złoty) na dzień ich zawarcia odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) z dnia poprzedzającego ten dzień - w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa w punkcie powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań handlowych,
- działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

Dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej zastosowano następujące kursy walut obcych ustalone na podstawie notowań ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski (NBP):

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2015 ⁽¹⁾	31 grudnia 2014 ⁽²⁾
USD	3,9011	3,5072
EUR	4,2615	4,2623

⁽¹⁾ Tabela kursów średnich NBP obowiązująca na dzień 31 grudnia 2015 roku.

⁽²⁾ Tabela kursów średnich NBP obowiązująca na dzień 31 grudnia 2014 roku.

7.6 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntu przez cenę nabycia rozumie się cenę nabycia tego prawa od osoby trzeciej. Spółka aktywuje otrzymane bezpłatnie prawo wieczystego użytkowania gruntów w wartości godziwej w księgach rachunkowych.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Rzeczowe aktywa trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, do których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych remontów.

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności, który kształtuje się następująco:

Budynki, budowle	1 rok – 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	1 rok – 25 lat
Środki transportu, pozostałe	1 rok – 15 lat

Dany składnik rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięty ze sprawozdania z pozycji finansowej po dokonaniu jego zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, w tym kosztów finansowych, pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy dotyczą rzeczowych aktywów trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia.

Koszty finansowe aktywowane na rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy obejmują koszty obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu ich sfinansowania zgodnie z zasadami opisanymi w notcie 7.18.

7.7 Aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne są rozpoznawane, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ do Spółki korzyści ekonomicznych, które mogą być bezpośrednio powiązane z tymi aktywami. Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Po ujęciu początkowym aktywa niematerialne są wyceniane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Aktywa niematerialne obejmują licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe, nabyte prawa do emisji CO₂ oraz aktywa niematerialne w realizacji.

Aktywa niematerialne, za wyjątkiem wartości firmy, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności. Przewidywany okres użytkowania posiadanych przez Spółkę aktywów niematerialnych wynosi od 2 do 40 lat.

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Okresy użytkowania są poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby, korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

7.8 Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe umowy leasingu są traktowane przez Spółkę jako leasing operacyjny.

Spółka jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Spółki i są wyceniane w ich wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu w sytuacji finansowej w pozycji zobowiązania z tytułu leasingu finansowego. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

7.9 Udziały i akcje

Udziały i akcje wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Spółka dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość tę ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmują się jako pozostałe koszty.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów jest zbędny, lub czy powinien zostać zmniejszony. Jeżeli takie przesłanki występują, Spółka szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmują się niezwłocznie jako pozostałe przychody. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową. Spółka dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

7.11 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia ustalonej metodą średniej ważonej,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych, ustalonych metodą średniej ważonej.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Spółka wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie. Dodatkowe informacje dotyczące charakterystyki zapasów obowiązkowych zostały przedstawione w notcie 18.2.

Odpisy aktualizujące wartość produktów lub półproduktów, wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto zamiast cen zakupu albo kosztów wytworzenia, korygują koszt wytworzenia. Odpisy aktualizujące wartość towarów obciążają wartość sprzedanych towarów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka ustala szacunkowo (na podstawie indywidualnej analizy przydatności zapasów dla celów prowadzonej przez Spółkę działalności gospodarczej) wartość odpisu aktualizującego zapas materiałów zgromadzonych w magazynach. W przypadku obniżki notowań cen ropy i produktów rafineryjnych, Spółka zawiązuje odpis aktualizujący bilansową wartość zapasów z uwagi na różnicę między kosztem wytworzenia, a cenami możliwymi do uzyskania (ang. „net realisable value”) zgodnie z MSR 2. Odpisy aktualizujące wartość zapasów materiałów dokonane w związku z utratą ich wartości, obciążają koszty wytworzenia.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizacyjnego zapasu – rozwiązanie odpisu, równowartość całości lub części zwiększa wartość składnika zapasów. W przypadku wykorzystania odpisu, ze względu na czystość zapisu i treść ekonomiczną, odwrócenie odpisu znajduje odzwierciedlenie poprzez podstawową działalność operacyjną.

7.12 Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe

Należności z tytułu dostaw i usług, których termin zapadalności wynosi zazwyczaj od 7 do 60 dni, są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na wątpliwe należności. Odpis na należności oszacowywany jest wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne. Należności nieściągalne są odpisywane do sprawozdania z całkowitych dochodów w momencie stwierdzenia ich nieściągalności.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Spółka dokonuje czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych i ujmuje je w pozostałych aktywach niefinansowych.

7.13 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według wartości nominalnej.

Wykazana w sprawozdaniu z przepływu środków pieniężnych pozycja środki pieniężne i ich ekwiwalenty składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

7.14 Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwałe i grupy do zbycia klasyfikuje się jako przeznaczone do sprzedaży, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Warunek ten uznaje się za spełniony wyłącznie wówczas, gdy wystąpienie transakcji sprzedaży jest bardzo prawdopodobne, a składnik aktywów (lub grupa do zbycia) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do zbycia zakłada zamiar kierownictwa Spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu zmiany klasyfikacji.

Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

7.15 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami Statutu Spółki.

Kapitał podstawowy Grupy LOTOS S.A. jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

7.16 Kredyty

W momencie początkowego ujęcia wszystkie kredyty bankowe są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu oraz dyskonta lub premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

7.17 Świadczenia pracownicze

7.17.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Spółka realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Spółkę opieką socjalną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu socjalnego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, ZFŚS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze” odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz socjalny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem socjalnym dla emerytów i rencistów, Spółka kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu socjalnego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych. Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

Wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmuje nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu socjalnego na rzecz emerytów i rencistów, a także kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

Kwoty zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia Grupa rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Pracownikom Spółki przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Spółka kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Spółki w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia.

Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Spółce płacowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 26, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Spółka ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych.

7.17.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilenia funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne, jednakże w sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Zgromadzenie Akcjonariuszy.

7.18 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego ujmuje się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono, z wyjątkiem kosztów, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe od odsetek i prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. W zakresie, w jakim środki pożyczają się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki pożyczają się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznaczają na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

7.19 Aktywa i zobowiązania finansowe

Aktywa i zobowiązania finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- Udzielone pożyczki i należności własne,
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Aktywa finansowe notowane na aktywnym rynku niebędące instrumentami pochodnymi, o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Spółka zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

- a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
 - nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
 - częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
 - instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,
- b) został zgodnie z MSR 39 zakwalifikowany do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako przychody lub koszty finansowe. Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub jest rzeczą oczywistą bez przeprowadzania lub po pobieżnej analizie, że gdyby podobny hybrydowy instrument byłby najpierw rozważany, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby zabronione. Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (niedopasowanie księgowo); lub (ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające. Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom; lub (ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień kończący okres sprawozdawczy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w zysku lub stracie jako koszty lub przychody finansowe.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Spółka klasyfikuje do następujących kategorii:

- Poziom 1: Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- Poziom 2: Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku, których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach).
- Poziom 3: Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana za pomocą modeli wyceny, w przypadku, których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Spółka wykazuje transakcje pochodne o dodatniej wartości godziwej jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, a transakcje pochodne o ujemnej wartości godziwej wykazywane są jako zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu obejmują wycenę następujących rodzajów instrumentów pochodnych: swapy, futures, forward, opcje, swapy procentowe, forward procentowy.

Wartość godziwa swapów towarowych ustalana jest w oparciu o przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej zostały przyjęte ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa spotów, forwardów oraz swapów walutowych ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartych transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Spółka ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) Spółka zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange). Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Spółka decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Spółka wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Spółki znajdują się w nocie 31, natomiast opis zarządzania ryzykiem znajduje się w nocie 29.2.

Spółka stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są jako odrębna pozycja bądź w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań, jeśli ich wartość jest nieistotna.

Dodatkowe informacje na temat zasad ujmowania i wyceny pochodnych instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w notach 7.21 i 7.22.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do sprawozdania z całkowitych dochodów. Nie można ujmować w sprawozdaniu z całkowitych dochodów odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łącznie ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i ich odwrócenie ujmuje się jednostronnie (netto) jako zyski bądź straty odpowiednio w pozycjach pozostałych przychodów bądź kosztów operacyjnych lub przychodów bądź kosztów finansowych w zależności od klasy instrumentów finansowych.

7.21 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji full barrel swap oraz commodity swap. Spółka korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂). Grupa LOTOS S.A. w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych korzysta z swapów procentowych (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA). Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Wartość godziwa walutowych kontraktów forward jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (forward) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności. Wartość godziwa kontraktów na zamianę stóp procentowych jest ustalana poprzez odniesienie do wartości rynkowej podobnych instrumentów. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty finansowe prezentowane są jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu.

7.22 Rachunkowość zabezpieczeń

Z dniem 1 stycznia 2011 roku Grupa LOTOS S.A. rozpoczęła stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczoną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczaną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. Pozycja zabezpieczana zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Spółka formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia.

Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem. Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniana na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

7.23 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Spółce ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Spółka spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

7.24 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Spółka wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstające z tytułu zamiany różnice odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub rzeczowych aktywów trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Spółka wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

7.25 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

7.26 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Spółkę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
 - (i) nie jest prawdopodobne, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
 - (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Spółka definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Spółka przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w nocie 32.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w nocie 32.2.

7.27 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Spółkę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Spółka rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Spółkę przyznanego limitu praw do emisji. Spółka analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie to jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego Spółce limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Spółkę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane jako wartości niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazany uprzednio na pokrycie niedoboru.

8. Segmenty działalności

Wyniki segmentów operacyjnych za rok 2015 zostały zaprezentowane w Nocie 8 Dodatkowych informacji i objaśnień do Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2015, z uwagi na identyfikację segmentów i alokację spółek do poszczególnych segmentów Grupy. Grupa LOTOS S.A. wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu. Podstawą oceny wyników działalności jest wynik na działalności operacyjnej na poziomie Spółki.

9. Przychody i koszty

9.1 Przychody ze sprzedaży

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Sprzedaż produktów	19.560.421	25.674.929
- w tym efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(82.448)	(7.992)
Sprzedaż usług	130.443	125.765
Sprzedaż produktów i usług razem	19.690.864	25.800.694
Sprzedaż towarów	789.187	438.840
Sprzedaż materiałów	2.247	3.572
Sprzedaż towarów i materiałów razem	791.434	442.412
Razem	20.482.298	26.243.106
- w tym do jednostek powiązanych	8.973.302	11.785.044

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Sprzedaż krajowa:	13.798.704	17.832.184
<i>produkty i usługi</i>	13.007.326	17.466.243
<i>towary i materiały</i>	791.378	365.941
Sprzedaż zagraniczna:	6.683.594	8.410.922
<i>produkty i usługi</i>	6.683.538	8.334.450
<i>towary i materiały</i>	56	76.472
Razem	20.482.298	26.243.106
Benzyny	3.552.785	4.565.083
Benzyna surowa	880.529	750.973
Olej napędowy	10.710.440	13.163.501
Lekki olej opałowy	549.464	736.883
Ciężki olej opałowy	1.426.703	2.297.781
Paliwo lotnicze	1.170.251	2.044.246
Paliwo bunkrowe	136.785	121.379
Komponenty do produkcji asfaltów	400.832	712.311
Oleje bazowe	598.286	712.307
Gaz płynny	296.353	451.070
Reformat	25.163	28.689
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	681.017	533.063
Pozostałe towary i materiały	5.695	8.047
Usługi	130.443	125.765
<i>Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych</i>	(82.448)	(7.992)
Razem	20.482.298	26.243.106

Zarówno w roku 2015 jak i 2014 głównym odbiorcą, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy LOTOS S.A. wynosił około 40%, była spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.). W obu tych okresach Spółka nie posiadała żadnego innego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem przekroczył znacząco 10%.

9.2 Koszty według rodzaju

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Amortyzacja		347.916	350.901
Zużycie materiałów i energii ⁽¹⁾		16.941.635	24.440.400
Usługi obce		1.004.247	908.524
Podatki i opłaty		328.748 ⁽²⁾	105.205
Koszty świadczeń pracowniczych	9.3	210.620	198.569
Pozostałe koszty rodzajowe		113.976	107.310
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		816.953	418.833
Razem koszty według rodzaju		19.764.095	26.529.742
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		395.253	1.003.662
Razem		20.159.348	27.533.404
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		19.148.443	26.660.350
Koszty sprzedaży		784.072	667.323
Koszty ogólnego zarządu		226.833	205.731

⁽¹⁾ W tym kwota 9.243 tys. zł dodatnich różnic kursowych dotyczących działalności operacyjnej, ujętych w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2014: 65.131 tys. zł ujemnych różnic kursowych), patrz nota 28.3.

⁽²⁾ Zwiększenie poziomu kosztów z tytułu podatków i opłat za rok 2015 w stosunku do okresu porównywalnego wynika z wprowadzenia od dnia 1 stycznia 2015 roku obowiązkowej opłaty zapasowej tj. opłaty ponoszonej przez producentów paliw na rzecz państwowej Agencji Rezerw Materiałowych w celu pokrycia kosztów tworzenia i finansowania państwowych zapasów ropy naftowej i produktów naftowych. W 2015 roku poniesione przez Spółkę koszty z tytułu opłaty zapasowej wyniosły 219.928 tys. zł.

9.3 Koszty świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Koszty bieżących wynagrodzeń		163.130	143.029
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych		43.082	41.090
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	26.2	4.408	14.450
Razem koszty świadczeń pracowniczych	9.2	210.620	198.569
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		1.784	1.217
Razem		212.404	199.786
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		82.754	83.089
Koszty sprzedaży		10.646	8.885
Koszty ogólnego zarządu		119.004	107.812

9.4 Pozostałe przychody

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		9.320 ⁽¹⁾	-
Dotacje	27.1	6.228	720
Odszkodowania		950	3.481
Zwrot akcyzy ⁽²⁾		6.848	884
Usługa zarządzania ryzykiem ⁽³⁾		4.885	-
Zysk ze zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa	15	4.195	-
Przychody lat ubiegłych		6	609
Pozostałe		1.582	470
Razem		34.014	6.164

⁽¹⁾ W tym kwota 6.017 tys. zł z tytułu sprzedaży terenów pod budowę instalacji opóźnionego koksowania wraz z infrastrukturą towarzyszącą (tzw. Projekt EFRA) na rzecz spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.), patrz nota 33.1. Część sprzedanych aktywów na dzień 31 grudnia 2014 roku była zakwalifikowana do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży (patrz nota 15).

⁽²⁾ Zwroty podatku akcyzowego nienależnie zapłaconego w poprzednich okresach oraz odliczenia z tytułu zużycia komponentów lub dodatków do produkcji wyrobów gotowych, od których podatek akcyzowy został rozliczony na wcześniejszych etapach obrotu.

⁽³⁾ Przychody z tytułu pośrednictwa w transakcjach zabezpieczających ryzyko cen surowców do produkcji asfaltów.

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.5 Pozostałe koszty

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		-	1.280
Strata z tytułu utraty wartości należności	17.1; 28.3	311	3.748
Rezerwy		7.095	-
Kary i odszkodowania		258	585
Darowizny na cele społeczne		1.066	638
Szkody majątkowe związane z normalną działalnością		133	69
Składki członkowskie związane z przynależnością do organizacji branżowych		1.099	1.003
Koszty lat ubiegłych		614	541
Koszty związane z VAT	32.1	160.909	-
Rezerwa na pokrycie niedoboru uprawnień CO ₂	31	1.059	1.257
Pozostałe		663	928
Razem		173.207	10.049

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.6 Przychody finansowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Otrzymane dywidendy:		122.236	151.662
- od jednostek powiązanych	33.1	121.116	150.559
- od jednostek pozostałych		1.120	1.103
Odsetki:		17.632	17.919
- od należności z tytułu dostaw i usług	28.3	161	160
- od środków pieniężnych	28.3	7	12
- od lokat	28.3	13.385	6.938
- od udzielonych pożyczek jednostkom powiązanym	28.3; 33.1	503	10.270
- od cash pool	28.3; 33.1	2.824	539
- budżetowe		752	-
Aktualizacja wartości aktywów finansowych:		71.221	-
- wycena pochodnych instrumentów finansowych	28.3	284.324	-
- rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych	28.3	(214.625)	-
- pozostałe	28.3	1.522	-
Pozostałe		941	-
Razem		212.030	169.581

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.7 Koszty finansowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Odsetki:		197.346	110.374
- od kredytów	28.3	114.133	104.405
- od zobowiązań z tytułu dostaw i usług	28.3	105	34
- od faktoringu		3.449	3.509
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	26.2	1.816	2.292
- od zobowiązań budżetowych		77.843 ⁽¹⁾	134
Różnice kursowe:		196.637	114.514
- od kredytów w walutach obcych	28.3	91.679	107.319
- od udzielonych pożyczek w walutach obcych	28.3	-	(7.714)
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	28.3	104.726	16.193
- od środków pieniężnych	28.3	(436)	(1.030)
- pozostałe różnice kursowe	28.3	668	(254)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych:		-	180.165
- wycena pochodnych instrumentów finansowych	28.3	-	187.588
- rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych	28.3	-	(7.553)
- aktualizacja wartości udziałów	16.1.1	-	50
- pozostałe	28.3	-	80
Prowizje bankowe		14.097	13.006
Gwarancje bankowe		5.317	2.776
Prowizja za zarządzanie środkami z emisji akcji		2.917	432
Pozostałe		186	-
Razem		416.500	421.267

⁽¹⁾ W tym koszty dotyczące odsetek od zaległości podatkowych w kwocie 77,9 mln zł (patrz nota 32.1).

Spółka stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Spółka wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

10. Podatek dochodowy

10.1 Obciążenia podatkowe

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Podatek bieżący		213	93
Podatek odroczony	10.3	16.176	(260.052)
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto	10.2	16.389	(259.959)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach/(stratach) netto, w tym z tytułu:	10.3	(67.609)	(111.717)
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	22	(67.620)	(111.099)
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		11	(618)

Obciążenie podatkowe ustalone zostało według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym.

10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie zysku przed opodatkowaniem do podstawy opodatkowania

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Strata przed opodatkowaniem		(20.713)	(1.545.869)
Podatek dochodowy według stawki 19%		(3.935)	(293.715)
Efekt podatkowy otrzymanych dywidend		(23.225)	(28.816)
Efekt podatkowy pozostałych różnic trwałych:		47.709	1.969
- koszty związane z VAT	32.1	30.753	-
- odsetki budżetowe		14.816	25
- niedobory i ubytki ponadnormatywne		232	354
- koszty reprezentacji		1.043	832
- darowizny		203	121
- inne różnice trwałe		662	637
Podatek od dywidend		213	210
Efekt podatkowy strat podatkowych odliczonych w okresie		(2.756)	-
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych		(1.617)	248
Nierozpoznane aktywa z tytułu podatku odroczonego na straty podatkowe rozliczane w czasie		-	60.145
Podatek dochodowy		16.389	(259.959)
Efektywna stawka podatkowa		-	16,8%

10.3 Odroczone podatek dochodowy

w tysiącach złotych	Nota	Sprawozdanie z sytuacji finansowej			Sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok zakończony	
		31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	1 stycznia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Aktywa z tytułu podatku odroczonego						
Świadczenia pracownicze		20.202	17.620	17.093	2.582	527
Odpisy aktualizujące wartość zapasów		66.989	117.100	-	(50.111)	117.100
Odpisy aktualizujące wartość należności		9.647	9.588	8.877	59	711
Odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów trwałych		4.266	4.266	4.266	-	-
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych		25.592	19.916	13.730	5.676	6.186
Strata podatkowa rozliczana w czasie		379.893	379.893	292.159	-	87.734
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych		164.407	96.787	-	67.620	96.787
Pozostałe		4.540	634	685	3.906	(51)
Razem		675.536	645.804	336.810	29.732	308.994
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego						
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		421.297	480.675	526.300	(59.378)	(45.625)
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych		37.732	-	140	37.732	(140)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych		-	-	14.312	-	(14.312)
Pozostałe		159	177	2.875	(18)	(2.698)
Razem		459.188	480.852	543.627	(21.664)	(62.775)
Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane:					51.396	371.769
- w wyniku netto	10.1				(16.213) ⁽¹⁾	260.052
- w innych całkowitych (dochodach)/stratach netto	10.1				67.609	111.717
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego		216.348	164.952	(206.817)		

⁽¹⁾ W tym (37) tys. zł wykazane w pozostałych przychodach operacyjnych w pozycji *Zysk ze zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa* (patrz nota 9.4).

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2016 - 2083.

11. Strata netto przypadająca na jedną akcję

	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Strata netto w tys. zł (A)	(37.102)	(1.285.910)
Średnia ważona liczba akcji w tys. sztuk (B)	184.873	145.027
Strata netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	(0,20)	(8,87)

Strata netto przypadająca na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczona poprzez podzielenie straty netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym. Do średniej ważonej liczby akcji z dniem 12 grudnia 2014 roku zostały włączone akcje nowej emisji Grupy LOTOS S.A. (seria D, patrz nota 20).

W związku z emisją praw poboru do akcji serii D oraz przydziałem akcji oferowanych w ramach wykonania praw poboru, Spółka dokonała zgodnie z wymogami MSR 33 „Zysk przypadający na jedną akcję”, kalkulacji wskaźnika zysku przypadającego na jedną akcję uwzględniając efekt praw poboru (emisja premiowa po cenie 18,10 zł za akcję w stosunku do wówczas obowiązującej ceny akcji Spółki na poziomie 25,95 zł).

Rozwodniona strata netto na jedną akcję jest równa stracie podstawowej, ponieważ nie występują instrumenty rozładniające stratę netto na jedną akcję.

12. Dywidendy

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend. Ograniczenia wynikały z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A. a jej wysokość może być uzależniona od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

W dniu 1 czerwca 2015 roku Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie pokrycia straty netto Spółki za rok 2014. Zgodnie z treścią uchwały strata netto za rok 2014 w wysokości 1.285.910 tys. zł zostanie pokryta z zysków lat przyszłych.

Do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego Zarząd Spółki nie podjął uchwały w sprawie pokrycia straty netto za rok 2015 w kwocie 37.102 tys. zł.

13. Rzeczowe aktywa trwałe

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (dane przekształcone)
Grunty	204.642	188.733
Budynki, budowle	2.264.740	2.340.505
Urządzenia techniczne i maszyny	3.476.735	3.662.189
Środki transportu, pozostałe	32.268	34.765
Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	136.439	70.396
Razem	6.114.824	6.296.588

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 2.311 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 1.206 tys. zł).

W 2015 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania zewnętrznego w rzeczowych aktywach trwałych w toku budowy wynosiła 1.223 tys. zł (w roku 2014: 1.214 tys. zł).

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych

w tysiącach złotych	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto						
1 stycznia 2015 (dane przekształcone)	189.450	3.255.178	5.123.248	110.222	83.813	8.761.911
<i>Zakup</i>	-	-	-	4.628	168.492	173.120
<i>Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy</i>	16.254	42.649	28.056	549	(87.508)	-
<i>Koszty finansowania zewnętrznego</i>	-	-	-	-	1.223	1.223
<i>Sprzedaż</i>	-	-	(1.512)	(462)	(15.459)	(17.433)
<i>Likwidacja</i>	(18)	(263)	(4.623)	(19.553) ⁽¹⁾	-	(24.457)
<i>Pozostałe</i>	(64)	-	-	-	(705)	(769)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2015	205.622	3.297.564	5.145.169	95.384	149.856	8.893.595
Skumulowane umorzenie						
1 stycznia 2015	717	914.673	1.461.059	75.457	-	2.451.906
<i>Amortyzacja</i>	263	118.287	212.399	7.672	-	338.621
<i>Sprzedaż</i>	-	-	(435)	(462)	-	(897)
<i>Likwidacja</i>	-	(136)	(4.589)	(19.551) ⁽¹⁾	-	(24.276)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2015	980	1.032.824	1.668.434	63.116	-	2.765.354
Odpisy z tytułu utraty wartości						
1 stycznia 2015 (dane przekształcone)	-	-	-	-	13.417	13.417
<i>Utworzenie</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Wykorzystanie / Rozwiązanie</i>	-	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2015	-	-	-	-	13.417	13.417
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2015	204.642	2.264.740	3.476.735	32.268	136.439	6.114.824

⁽¹⁾ Likwidacja zużytych części zamiennych w kwocie 19.513 tys. zł.

GRUPA LOTOS S.A.
Sprawozdanie finansowe za rok 2015
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w tysiącach złotych	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwale w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto						
1 stycznia 2014 (dane przekształcone)	177.207	3.247.772	5.065.776	102.155	98.677	8.691.587
<i>Zakup</i>	-	-	-	8.990	115.875	124.865
<i>Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy</i>	14.236	38.136	79.319	214	(131.905)	-
<i>Przeklasyfikowanie do aktywów trwałych (lub grup do zbycia) przeznaczonych do sprzedaży ⁽¹⁾</i>	(1.993)	(29.519)	(18.013)	(28)	-	(49.553)
<i>Koszty finansowania zewnętrznego</i>	-	-	-	-	1.214	1.214
<i>Sprzedaż</i>	-	(49)	(256)	(541)	-	(846)
<i>Likwidacja</i>	-	(1.162)	(3.602)	(90)	-	(4.854)
<i>Pozostałe</i>	-	-	24	(478)	(48)	(502)
Wartość księgowa brutto						
31 grudnia 2014 (dane przekształcone)	189.450	3.255.178	5.123.248	110.222	83.813	8.761.911
Skumulowane umorzenie						
1 stycznia 2014	625	797.604	1.249.563	67.623	-	2.115.415
<i>Amortyzacja</i>	99	117.701	215.369	8.947	-	342.116
<i>Przeklasyfikowanie do aktywów trwałych (lub grup do zbycia) przeznaczonych do sprzedaży ⁽¹⁾</i>	(7)	(456)	(412)	(7)	-	(882)
<i>Sprzedaż</i>	-	-	(252)	(538)	-	(790)
<i>Likwidacja</i>	-	(176)	(3.233)	(90)	-	(3.499)
<i>Pozostałe</i>	-	-	24	(478)	-	(454)
Skumulowane umorzenie						
31 grudnia 2014	717	914.673	1.461.059	75.457	-	2.451.906
Odpisy z tytułu utraty wartości						
1 stycznia 2014 (dane przekształcone)	-	-	-	-	13.417	13.417
<i>Utworzenie</i>	-	-	-	-	-	-
<i>Wykorzystanie / Rozwiązanie</i>	-	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości						
31 grudnia 2014 (dane przekształcone)	-	-	-	-	13.417	13.417
Wartość księgowa netto						
31 grudnia 2014 (dane przekształcone)	188.733	2.340.505	3.662.189	34.765	70.396	6.296.588

⁽¹⁾ Baza paliw płynnych w Poznaniu oraz tereny pod budowę instalacji opóźnionego koksowania (tzw. Projekt EFRA), patrz nota 15.

W 2015 roku Spółka poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 173.120 tys. zł głównie na budowę instalacji Węzła Odzysku Wodoru (WOW), na Projekt EFRA, zakup infrastruktury związanej z bocznicą kolejową oraz flotą cystern.

W 2014 roku Spółka poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 124.865 tys. zł głównie na rozbudowę bazy paliw w Poznaniu i budowę instalacji Węzła Odzysku Wodoru (WOW).

W poniższej tabeli przedstawiono pozycje, w których ujęto amortyzację rzeczowych aktywów trwałych:

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Koszt własny sprzedaży	323.575	327.569
Koszty sprzedaży	9.024	6.949
Koszty ogólnego zarządu	12.870	12.011
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	(6.848)	(4.413)
Razem	338.621	342.116

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Spółki, o których mowa w nocie 24, wynosiła 5.885.076 tys. zł (31 grudnia 2014: 6.146.059 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy LOTOS S.A. dotyczące nakładów na rzeczowe aktywa trwałe wynosiły 251.202 tys. zł (31 grudnia 2014: 112.531 tys. zł). Zobowiązania te związane były głównie z projektem instalacji opóźnionego koksowania (tzw. Projekt EFRA) oraz rozbudową Rafinerii o instalację Węzła Odzysku Wodoru (WOW) dającego możliwość dalszego przerobu gazów odpadowych, używanych dotychczas jako gaz opały w piecach rafineryjnych.

14. Aktywa niematerialne

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (dane przekształcone)
Licencje, patenty, znaki towarowe	84.863	90.736
Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	16.748	23.911
Pozostałe	5.352	5.741
Aktywa niematerialne w realizacji	3.769	2.833
Razem	110.732	123.221

W poniższej tabeli przedstawiono pozycje, w których ujęto amortyzację aktywów niematerialnych:

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Koszt własny sprzedaży	3.799	3.985
Koszty sprzedaży	206	152
Koszty ogólnego zarządu	5.503	5.092
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	(213)	(444)
Razem	9.295	8.785

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania w aktywach niematerialnych w realizacji wynosiła 111 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 64 tys. zł).

W 2015 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania zewnętrznego w aktywach niematerialnych w realizacji wynosiła 48 tys. zł (w roku 2014: 110 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy LOTOS S.A. dotyczące nakładów na aktywa niematerialne w kwocie 3.878 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2014 Grupa LOTOS S.A. nie posiadała przyszłych zobowiązań umownych dotyczących nakładów na aktywa niematerialne.

Zmiana stanu aktywów niematerialnych

w tysiącach złotych	Licencje, patenty, znaki towarowe	Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	Pozostałe	Aktywa niematerialne w realizacji	Razem
Wartość księgową brutto					
1 stycznia 2015 (dane przekształcone)	168.996	23.911	13.287	11.866	218.060
Zakup	-	-	-	6.273	6.273
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	2.965	-	69	(3.034)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	48	48
Sprzedaż	-	-	-	(2.351)	(2.351)
Likwidacja	(123)	(7.163)	(105)	-	(7.391)
Wartość księgową brutto					
31 grudnia 2015	171.838	16.748	13.251	12.802	214.639
Skumulowane umorzenie					
1 stycznia 2015	78.260	-	7.546	-	85.806
Amortyzacja	8.838	-	457	-	9.295
Likwidacja	(123)	-	(104)	-	(227)
Skumulowane umorzenie					
31 grudnia 2015	86.975	-	7.899	-	94.874
Odpisy z tytułu utraty wartości					
1 stycznia 2015 (dane przekształcone)	-	-	-	9.033	9.033
Utworzenie	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości					
31 grudnia 2015	-	-	-	9.033	9.033
Wartość księgową netto					
31 grudnia 2015	84.863	16.748	5.352	3.769	110.732
Wartość księgową brutto					
1 stycznia 2014 (dane przekształcone)	154.554	23.911	13.037	18.983	210.485
Zakup	-	-	103	8.280	8.383
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	15.360	-	147	(15.507)	-
Koszty finansowania zewnętrznego	-	-	-	110	110
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży ⁽¹⁾	(359)	-	-	-	(359)
Sprzedaż	(559)	-	-	-	(559)
Wartość księgową brutto					
31 grudnia 2014 (dane przekształcone)	168.996	23.911	13.287	11.866	218.060
Skumulowane umorzenie					
1 stycznia 2014	70.016	-	7.038	-	77.054
Amortyzacja	8.277	-	508	-	8.785
Przeklasyfikowanie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży ⁽¹⁾	(33)	-	-	-	(33)
Skumulowane umorzenie					
31 grudnia 2014	78.260	-	7.546	-	85.806
Odpisy z tytułu utraty wartości					
1 stycznia 2014 (dane przekształcone)	-	-	-	9.033	9.033
Utworzenie	-	-	-	-	-
Wykorzystanie / Rozwiązanie	-	-	-	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości					
31 grudnia 2014 (dane przekształcone)	-	-	-	9.033	9.033
Wartość księgową netto					
31 grudnia 2014 (dane przekształcone)	90.736	23.911	5.741	2.833	123.221

⁽¹⁾ Baza paliw płynnych w Poznaniu, patrz nota 15.

15. Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży

W 2015 roku Grupa LOTOS S.A. sprzedała tereny pod budowę instalacji opóźnionego koksowania wraz z infrastrukturą towarzyszącą (tzw. Projekt EFRA) na rzecz spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.) w kwocie 7.914 tys. zł. Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych*. Zysk z tej transakcji w kwocie 5.928 tys. zł został zaprezentowany w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji *Pozostałe przychody* (patrz nota 9.4, pozycja *Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych*).

Ponadto w 2015 roku Spółka sprzedała bazę paliw płynnych w Poznaniu na rzecz spółki LOTOS Terminale S.A. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.) za łączną kwotę 51.000 tys. zł (patrz nota 33.1). Powyższa transakcja związana jest z projektem optymalizacji logistyki w Grupie Kapitałowej LOTOS w ramach „Programu Efektywność i Rozwój 2013-2015”. Wpływy pieniężne z tytułu sprzedaży tych aktywów zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa do spółki LOTOS Terminale S.A. Zysk z tej transakcji w kwocie 4.195 tys. zł został zaprezentowany w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji Pozostałe przychody (patrz nota 9.4, pozycja Zysk ze zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa).

Sprzedane aktywa o których mowa powyżej na dzień 31 grudnia 2014 roku były zakwalifikowane do aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) przeznaczonych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka nie wykazywała aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) przeznaczonych do sprzedaży.

16. Udziały i akcje

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Udziały i akcje w jednostkach powiązanych	16.1	1.664.229	1.214.223
- w tym Inwestycje we wspólnym przedsięwzięciu ⁽¹⁾	16.1	6.945	6.945
Udziały i akcje w jednostkach pozostałych	28.1; 29.6	6.312	6.312
Razem		1.670.541	1.220.535

⁽¹⁾ Umowa joint venture Grupy LOTOS S.A. z BP Europe SE na prowadzenie działalności w zakresie dostaw paliwa lotniczego w ramach spółki LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.

16.1 Znaczące inwestycje w jednostkach zależnych i wspólnych przedsięwzięciach

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Spółki w kapitale podstawowym		Wartość bilansowa udziałów/akcji (w tysiącach złotych)	
			31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%	1.049.375	1.049.375
LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%	114.706	114.706
LOTOS Oil Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%	505	505
LOTOS Asphalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%	450.084	78
LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100,00%	100,00%	234	234
LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%	4.020	4.020
LOTOS Lab Sp. z o.o.	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%	50	50
LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%	3.906	3.906
LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100,00%	100,00%	353	353
LOTOS Terminale S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%	28.252	28.252
LOTOS Infrastruktura S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Infrastruktura S.A.)	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw. Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	66,95%	66,95%	5.786	5.786
Inwestycje we wspólnym przedsięwzięciu:						
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50,00%	50,00%	6.945	6.945

16.1.1 Zmiana stanu udziałów i akcji w jednostkach powiązanych

w tysiącach złotych	Udziały i akcje w jednostkach powiązanych
1 stycznia 2015	1.214.223
Podwyższenie kapitału spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. ⁽¹⁾	450.006
31 grudnia 2015	1.664.229
1 stycznia 2014	904.337
Podwyższenie kapitału spółki LOTOS Petrobaltic S.A. ⁽²⁾	307.668
Nabycie akcji spółki LOTOS Terminale S.A. ⁽³⁾	2.208
Pozostałe zmiany	10
31 grudnia 2014	1.214.223

⁽¹⁾ Objęcie przez Grupę LOTOS S.A. 2.303 nowych udziałów o wartości 195,4 tys. zł każdy w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. Nowe udziały o łącznej wartości 450.006 tys. zł Grupa LOTOS S.A. pokryła wkładem gotówkowym. Spółka wykorzystwała do tego celu część środków otrzymanych w ramach umowy w sprawie udzielenia wsparcia niebędącego pomocą publiczną zawartą z Ministrem Skarbu Państwa, reprezentującym Skarb Państwa, na sfinansowanie Projektu EFRA (patrz nota 17). Wydatki z tytułu podwyższenia kapitału w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. zostały wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji Zakup udziałów i akcji w jednostkach powiązanych, w ramach przepływów z działalności inwestycyjnej. Zgodnie z ww. umową spółka LOTOS Asphalt Sp. z o.o. jest zobowiązana wykorzystać uzyskane środki na realizację Projektu EFRA. Ponadto udziały w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. o zostały w całości objęte zastawem rejestrowym. Zastawy rejestrowe zostały ustanowione tytułem zabezpieczenia umowy kredytowej zawartej przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. i konsorcjum instytucji finansowych, której celem jest pozyskanie uzupełniającej części środków niezbędnych do sfinansowania realizacji Projektu EFRA.

⁽²⁾ Objęcie przez Grupę LOTOS S.A. 1.183.337 nowych akcji o wartości 260 zł każda w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego w spółce LOTOS Petrobaltic S.A. o łącznej wartości 307.668 tys. zł. W dniu 28 listopada 2014 roku Grupa LOTOS S.A. oraz spółka LOTOS Petrobaltic S.A. podpisały porozumienie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, w którym dokonano potrącenia wierzytelności w łącznej kwocie 307.698 tys. zł z tytułu pożyczek udzielonych w latach 2012 – 2014 spółce LOTOS Petrobaltic S.A. przez Grupę LOTOS S.A. z wierzytelnością z tytułu objęcia akcji wynoszącą 307.668 tys. zł. Na skutek powyższego potrącenia wierzytelności z tytułu pożyczek uległy umorzeniu o kwotę 307.668 tys. zł. Pozostała część wierzytelności spółki LOTOS Petrobaltic S.A. wobec Grupy LOTOS S.A. z tytułu pożyczek w wysokości 30 tys. zł została zapłacona przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. Wpływy z tytułu pozostałej części wierzytelności w kwocie 30 tys. zł Grupa LOTOS S.A. wykazała w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji Spłata pożyczek udzielonych podmiotom powiązanym.

⁽³⁾ Dopłata do akcji spółki LOTOS Terminale S.A. nabytych przez Grupę LOTOS S.A. w 2011 roku w ramach procesu przymusowego wykupu akcji, wynikająca z wyroku Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w sprawie o zmianę wyceny akcji.

17. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Aktywa finansowe			
Długoterminowe aktywa finansowe			
Pozostałe aktywa finansowe:		241.827	237.700
<i>Dopłaty do kapitału spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o.</i>	33.1	237.700	237.700
<i>Prowizje od pożyczki warunkowej dla LOTOS Asfalt Sp. z o.o.</i>	28.1; 33.1	951	-
<i>Depozyt zabezpieczający</i>	28.1	3.176	-
Razem		241.827	237.700
Krótkoterminowe aktywa finansowe			
Należności z tytułu dostaw i usług	28.1	1.308.973	1.248.777
<i>- w tym od jednostek powiązanych</i>	33.1	685.392	772.388
Pozostałe aktywa finansowe:		529.694	1.113.101
<i>Dopłaty do kapitału spółki LOTOS Kolej Sp. z o.o.</i>	33.1	-	4.281
<i>Lokaty</i>	28.1	85.518	31.432
<i>Środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA</i>	28.1	69.421	-
<i>Cash pool</i>	28.1; 33.1	310.991	72.767
<i>Depozyty zabezpieczające związane z korzystaniem z systemu dystrybucji i przesyłu paliwa gazowego</i>	28.1	13.952	7.342
<i>Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - emisja akcji</i>	28.1	-	996.939
<i>Należności z tytułu rozliczenia swap towarowego</i>	28.1	49.208	-
<i>Pozostałe należności</i>	28.1	604	340
Razem		1.838.667	2.361.878
Razem aktywa finansowe		2.080.494	2.599.578
Aktywa niefinansowe			
Długoterminowe aktywa niefinansowe			
Pozostałe		2.378	2.784
Razem		2.378	2.784
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe			
Ubezpieczenia majątkowe i inne		24.400	13.451
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych		30.788	35.811
Zaliczki na dostawy i usługi		11.394	3.747
Oплаты za dostęp do specjalistycznych serwisów informacyjnych		2.551	2.600
Pozostałe		5.765	2.713
Razem		74.898	58.322
Razem aktywa niefinansowe		77.276	61.106
Razem		2.157.770	2.660.684
<i>w tym:</i>			
<i>część długoterminowa</i>		244.205	240.484
<i>część krótkoterminowa:</i>		1.913.565	2.420.200
<i>- z tytułu dostaw i usług</i>		1.308.973	1.248.777
<i>- pozostałe</i>		604.592	1.171.423

Na dzień 31 grudnia 2014 roku na pozycję *Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - emisja akcji* składały się środki pieniężne z emisji akcji serii D Grupy LOTOS S.A. ulokowane na wydzielonym rachunku bankowym Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. (patrz nota 20), do dnia rejestracji podwyższenia kapitału.

Środki z emisji Spółka wykorzystuje na realizację celów emisji wskazanych w Prospekcie Emisyjnym zatwierdzonym przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 7 listopada 2014 roku (Prospekt), do których należą projekt budowy instalacji opóźnionego koksowania wraz z infrastrukturą towarzyszącą (Projekt EFRA) oraz projekt zagospodarowania złóż gazowych B-4 i B-6 realizowany przez spółkę LOTOS Petrobaltic S.A. we współpracy ze spółką CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. (patrz rozdział „Wykorzystanie wpływów z oferty” Prospektu).

Wpływy z tytułu emisji akcji serii D Spółki, po uwzględnieniu poniesionych w 2015 roku kosztów emisji, wyniosły 981,3 mln zł i zostały wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji *Wpływy z tytułu emisji akcji serii D*.

Jednocześnie Spółka zwraca uwagę, że zgodnie z umową w sprawie udzielenia wsparcia niebędącego pomocą publiczną zawartą z Ministrem Skarbu Państwa, reprezentującym Skarb Państwa, Spółka zobowiązała się do wykorzystania środków z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców w kwocie 535,0 mln zł, które zostały przeznaczone na opłacenie przez Skarb Państwa Ceny Emisyjnej Akcji Oferowanych objętych przez Skarb Państwa w wykonaniu prawa poboru, na sfinansowanie Projektu EFRA. Spółka wykorzystwała część środków otrzymanych w ramach ww. umowy o udzieleniu wsparcia w wysokości 450 mln zł na sfinansowanie podwyższenia kapitału w spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (patrz nota 16.1.1), co zaprezentowano w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji Zakup udziałów i akcji w jednostkach powiązanych w ramach przepływów z działalności inwestycyjnej. Zgodnie z ww. umową LOTOS Asphalt Sp. z o.o. jest zobowiązana wykorzystać uzyskane środki na realizację Projektu EFRA.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość niewykorzystanych przez Spółkę środków otrzymanych w ramach umowy o udzielenie wsparcia wynosiła 69,4 mln zł. Środki te zostały ulokowane na wyodrębnionym rachunku bankowym i zaprezentowane w pozycji Środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA, co zostało również odzwierciedlone w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji Środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA w ramach przepływów z działalności inwestycyjnej.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku na pozycję Lokaty składały się lokaty przeznaczone na planowany w 2017 roku remont postojowy rafinerii, lokaty na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów, o których mowa w nocie 24.

Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7- 35 dni.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość należności z tytułu dostaw i usług objętych cesją z tytułu zabezpieczenia kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+, o których mowa w nocie 24, wynosiła 690.440 tys. zł (31 grudnia 2014: 777.217 tys. zł).

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.19. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 29.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w nocie 29.6.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 29.3.1.

Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 29.4.1.

17.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	80.153	76.730
Utworzenie	653	3.851 ⁽¹⁾
Wykorzystanie	(38)	(329)
Rozwiązanie	(282)	(99)
Stan na koniec okresu	80.486	80.153

⁽¹⁾ W tym kwota 3.781 tys. zł odpisu aktualizującego wartość należności od zagranicznego kontrahenta w stanie upadłości.

Utworzenie i rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności prezentowane jest w pozostałej działalności w zakresie należności głównych oraz w działalności finansowej w zakresie odsetek za nieterminową płatność.

Na pozycję Utworzenie składa się kwota 560 tys. zł dotycząca należności głównych (w 2014 roku: 3.781 tys. zł) oraz kwota 93 tys. zł dotycząca odsetek (w 2014 roku: 70 tys. zł).

Na pozycję Rozwiązanie składa się kwota 249 tys. zł dotycząca należności głównych (w 2014 roku: 33 tys. zł) oraz kwota 33 tys. zł dotycząca odsetek (w 2014 roku: 66 tys. zł).

W roku 2015 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Spółka ujęła w pozostałych kosztach w kwocie 311 tys. zł (w 2014 roku: 3.748 tys. zł).

Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym przedstawia się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 miesiąca	14.016	5.570
Od 1 do 3 miesięcy	127	37
Od 3 do 6 miesięcy	25	318
Od 6 miesięcy do 1 roku	44	577
Powyżej 1 roku	77	-
Razem	14.289	6.502

Udział należności z tytułu dostaw i usług największego odbiorcy Spółki, jakim jest spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.), na dzień 31 grudnia 2015 roku nie przekroczył 50%, a na dzień 31 grudnia 2014 roku 60% salda tych należności ogółem. Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział należności z tytułu dostaw i usług dwóch kolejnych odbiorców, jakimi były podmioty Grupy Kapitałowej Shell i podmioty Grupy Kapitałowej Statoil wynosił łącznie około 25% (31 grudnia 2014: około 20%) salda tych należności ogółem (udział żadnego z nich nie przekroczył znacząco 10% salda tych należności ogółem). W ocenie Spółki, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorców, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Spółki na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów.

18. Zapasy

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Wyroby gotowe	754.801	1.045.725
Półprodukty i produkty w toku	257.380	467.608
Towary	83.722	193.663
Materiały	1.806.890	1.866.926
Razem	2.902.793	3.573.922
<i>w tym zapasy wycenione według:</i>		
<i>kosztu wytworzenia lub ceny nabycia</i>	<i>244.199</i>	<i>253.614</i>
<i>ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania</i>	<i>2.658.594</i>	<i>3.320.308</i>

Zapasy wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących tę wartość do poziomu ceny sprzedaży netto możliwej do realizacji pomniejszonej o koszty sprzedaży, jeśli cena ta jest niższa.

W związku ze zmianą notowań cen ropy naftowej i produktów rafineryjnych w 2015 roku, Spółka w 1 półroczu dokonała rozwiązania utworzonych w 4 kwartale 2014 roku odpisów aktualizujących wartość zapasów, natomiast w 3 i 4 kwartale 2015 roku zawiązano odpis doprowadzający wartość zapasów do poziomu cen sprzedaży netto możliwych do uzyskania, zgodnie z MSR 2 (patrz nota 18.1).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy LOTOS S.A. z tytułu kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów, o którym mowa w notce 24, wynosiła 2.649.396 tys. zł (31 grudnia 2014: 3.255.171 tys. zł).

18.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	616.314	2.003
Utworzenie	351.473	614.912
Wykorzystanie	-	(601)
Rozwiązanie	(615.212)	-
Stan na koniec okresu	352.575	616.314
<i>w tym:</i>		
<i>Wyroby gotowe</i>	<i>91.795</i>	<i>233.473</i>
<i>Półprodukty i produkty w toku</i>	<i>32.417</i>	<i>83.700</i>
<i>Towary</i>	<i>33.955</i>	<i>5.723</i>
<i>Materiały</i>	<i>194.408</i>	<i>293.418</i>

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

18.2 Zapasy obowiązkowe

Grupa LOTOS S.A. stosuje obowiązujące od dnia 7 kwietnia 2007 roku zasady funkcjonowania systemu zapasów obowiązkowych, wprowadzone ustawą z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami). Ustawa, o której mowa powyżej określa zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej i produktów naftowych. Zapasy obowiązkowe obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG. Na dzień 31 grudnia 2015 roku bilansowa wartość zapasów obowiązkowych wynosiła 1.824.511 tys. zł (31 grudnia 2014: 2.153.696 tys. zł).

19. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Środki pieniężne w banku	529.303	239.622
Środki pieniężne w kasie	30	20
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	529.333	239.642
Kredyty w rachunku bieżącym	(560.469)	(428.210)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(31.136)	(188.568)

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do trzech miesięcy, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Spółki na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 279.031 tys. zł (31 grudnia 2014: 324.656 tys. zł) związanymi z kredytami obrotowymi (w tym udzielonymi przez Konsorcjum banków (4), patrz nota 24) w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zastaw rejestrowy, celem zabezpieczenia zobowiązań z tytułu kredytów Grupy LOTOS S.A., wynosiła 120 tys. zł (31 grudnia 2014: 1.672 tys. zł).

20. Kapitał podstawowy

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	184.873	129.873
Emisja akcji serii D	-	55.000
Stan na koniec okresu	184.873	184.873
<i>w tym:</i>		
<i>Akcje serii A</i>	<i>78.700</i>	<i>78.700</i>
<i>Akcje serii B</i>	<i>35.000</i>	<i>35.000</i>
<i>Akcje serii C</i>	<i>16.173</i>	<i>16.173</i>
<i>Akcje serii D</i>	<i>55.000</i>	<i>55.000</i>

Zarząd Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. uchwałą nr 1396/2014 z dnia 11 grudnia 2014 roku postanowił wprowadzić z dniem 12 grudnia 2014 roku w trybie zwykłym do obrotu giełdowego na rynku podstawowym 55.000.000 praw do akcji zwykłych na okaziciela serii D Spółki o wartości nominalnej 1 złoty każda oznaczonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. kodem PLLOTOS00074.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał podstawowy składał się z 184.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcją mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym, w tym wprowadzone do obrotu w roku 2014 akcje serii D w liczbie 55.000.000 oraz akcje serii A, B, C łącznie w liczbie 129.873.362 z poprzednich emisji. Jedna akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

W dniu 9 stycznia 2015 roku zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego Grupy LOTOS S.A. z kwoty 129.873.362 zł do kwoty 184.873.362 zł. Ogólna liczba głosów wynikająca ze wszystkich wyemitowanych przez Grupę LOTOS S.A. akcji po zarejestrowaniu zmiany wysokości kapitału zakładowego w Krajowym Rejestrze Sądowym wynosi 184.873.362 głosy.

21. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji obejmuje nadwyżkę ceny emisyjnej akcji serii B, C i D nad ich wartością nominalną z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji.

31 grudnia 2015	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
w tysiącach złotych				
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	980.000	340.773	940.500	2.261.273
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji	(9.049)	(376)	(23.538)	(32.963)
Razem	970.951	340.397	916.962	2.228.310

31 grudnia 2014	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
w tysiącach złotych				
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	980.000	340.773	940.500	2.261.273
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji	(9.049)	(376)	(22.222)	(31.647)
Razem	970.951	340.397	918.278	2.229.626

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	2.229.626	1.311.348
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji serii D	-	940.500
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji serii D	(1.316)	(22.222)
Stan na koniec okresu	2.228.310	2.229.626

22. Kapitał rezerowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych, wykorzystywanych, jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych, pomniejszone o wpływ podatku dochodowego.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie ujmują się w kapitale rezerwowym z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych, natomiast część nieefektywną zalicza się do przychodów/kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu		(412.535)	61.019
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne:	28.3	(355.973)	(584.653)
- część skuteczna		(356.477)	(584.731)
- część nieskuteczna ⁽¹⁾		504	78
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10.1	67.620	111.099
Stan na koniec okresu		(700.888)	(412.535)

⁽¹⁾ Część stanowiąca nieefektywne zabezpieczenie ujęta w kosztach finansowych.

23. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami Statutu Spółki oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w nocie 12.

Ponadto Spółka prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji *Inne całkowite dochody/(straty) netto*.

24. Kredyty

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów (<i>Konsorcjum banków (1)</i>)	1.170.728	1.052.449
Kredyty inwestycyjne:	4.048.506	4.066.706
<i>Konsorcjum banków (2)</i>	2.956.633	2.974.259
<i>Konsorcjum banków (3)</i>	1.091.873	1.092.447
Kredyty obrotowe (<i>Konsorcjum banków (4)</i>)	560.469	428.209
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych*	(317.818)	(271.919)
Razem	5.461.885	5.275.445
<i>w tym:</i>		
<i>część długoterminowa</i>	3.501.680	3.613.674
<i>część krótkoterminowa</i>	1.960.205	1.661.771

Konsorcjum banków (1):

Pekao S.A., ING Bank Śląski S.A., Société Générale S.A., Bank Handlowy w Warszawie S.A., Bank Zachodni WBK S.A., mBank S.A.

Konsorcjum banków (2):

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V., Pekao S.A., BNP Paribas S.A., Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, Crédit Agricole CIB (dawniej Calyon), DnB Nor Bank ASA, DnB Nord Polska S.A., ING Bank Śląski S.A., KBC Finance Ireland, Kredyt Bank S.A., Nordea Bank AB, PKO BP S.A., The Royal Bank of Scotland plc, Société Générale S.A., Bank Zachodni WBK S.A., Rabobank Polska S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Ltd.

Konsorcjum banków (3):

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria S.A., BNP Paribas S.A.

Konsorcjum banków (4):

Pekao S.A., PKO BP S.A., BNP Paribas S.A., ING Bank Śląski S.A., Rabobank Polska S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.

*Spółka zgodnie z MSR 32 kompensuje składnik aktywów finansowych (środki zabezpieczone na spłatę zobowiązań kredytowych) i zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów, gdyż posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamierza jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie. Gromadzenie środków na spłatę zobowiązań kredytowych wynika wprost z ustaleń zawartych w dokumentacji kredytowej dotyczącej kredytów inwestycyjnych związanych z finansowaniem Programu 10+ oraz z kredytem na refinansowanie i finansowanie zapasów. Spółka jest zobowiązana do zabezpieczenia i utrzymywania środków na spłatę rat kapitałowych i odsetek przypadających do spłaty w okresie do 6 miesięcy. Prezentacja netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej służy odzwierciedleniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z rozliczenia dwóch lub więcej instrumentów finansowych.

Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wykorzystanie kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów, w kwocie nominalnej wynosi 1.170,3 mln zł (300 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowie kredytowej. Dodatkowo Spółka w ramach ww. umowy kredytowej zobowiązana jest do utrzymywania wartości wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledged Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Spółka na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Zmiany w umowie kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów

W dniu 18 listopada 2015 roku Grupa LOTOS S.A. oraz Konsorcjum banków (1) podpisały umowę zmieniającą do umowy na finansowanie i refinansowanie zapasów, zawartej dnia 10 października 2012 roku, skutkującą przedłużeniem o 12 miesięcy (tzn. do dnia 20 grudnia 2016 roku) kredytu odnawialnego na łączną kwotę 400 mln USD (1.268 mln zł wg kursu średniego NBP na dzień zawarcia umowy tj. 10 października 2012 roku).

Pozostałe warunki umowy, w tym również zapisy dotyczące kar nie uległy zmianie i nie odbiegają od powszechnie stosowanych dla tego typu umów.

Kredyty inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kredyty inwestycyjne związane z realizacją Programu 10+ wykorzystane były w kwocie nominalnej 4.074,8 mln zł (1.044,5 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2014 roku była to kwota 4.102,6 mln zł (1.169,8 mln USD).

Grupa LOTOS S.A. w ramach kredytów inwestycyjnych zobowiązana jest do utrzymywania wskaźnika określonego jako Tangible Consolidated Net Worth (TCNW) na poziomie nie niższym niż zapisany w umowach kredytowych. Spółka na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Kredyty obrotowe

Kredyt na finansowanie kapitału obrotowego został udzielony Grupie LOTOS S.A. w formie kredytów w rachunkach bieżących i jest wykorzystywany przez Spółkę w miarę zapotrzebowania Spółki na kapitał obrotowy.

Ponadto Spółka ma możliwość korzystania z kredytów obrotowych w łącznej kwocie 400 mln zł w ramach umów zawartych z bankami PKO BP S.A. (umowa z dnia 26 czerwca 2009 roku, z późniejszymi zmianami - na łączną kwotę 300 mln zł) oraz Pekao S.A. (umowa z dnia 16 maja 2012 roku, z późniejszymi zmianami - na łączną kwotę 100 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2015 roku ani 31 grudnia 2014 roku Spółka nie wykazywała zobowiązań z tytułu tych umów.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

W 2015 roku wpływy z tytułu zaciągniętych przez Spółkę kredytów wynosiły 60.134 tys. zł (w 2014 roku: 199.745 tys. zł) i dotyczyły głównie kredytu obrotowego w Pekao S.A. W 2015 roku wydatki z tytułu spłaty kredytów wynosiły 520.153 tys. zł (w 2014 roku: 493.421 tys. zł) i dotyczyły głównie kredytów inwestycyjnych (460.018 tys. zł) oraz kredytu obrotowego w Pekao S.A. Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: *Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów* oraz *Wydatki z tytułu spłaty kredytów*.

Kredyty bankowe w podziale na waluty według terminu płatności

31 grudnia 2015 roku w tysiącach złotych	Kredyty zaciągnięte			Razem
	w EUR	w USD	w PLN	
2016	9.620	1.529.703	420.882	1.960.205
2017	-	518.262	-	518.262
2018	-	612.708	-	612.708
2019	-	659.334	-	659.334
2020	-	592.982	-	592.982
po 2020	-	1.118.394	-	1.118.394
Razem	9.620	5.031.383	420.882	5.461.885

31 grudnia 2014 roku w tysiącach złotych	Kredyty zaciągnięte			Razem
	w EUR	w USD	w PLN	
2015	7.038	1.355.079	299.654	1.661.771
2016	-	472.424	-	472.424
2017	-	464.917	-	464.917
2018	-	549.642	-	549.642
2019	-	591.468	-	591.468
po 2019	-	1.535.223	-	1.535.223
Razem	7.038	4.968.753	299.654	5.275.445

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w EUR - EURIBOR 3M,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN - WIBOR 1M lub 3M.

Marże bankowe dotyczące zaciągniętych kredytów mieszczą się w przedziale 0,75 pp. – 1,15 pp.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD i EUR kształtuje się na średnim poziomie około 2,33 % (31 grudnia 2014: 2,20 %).

Zabezpieczenie spłaty powyższych kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi,
- zastaw rejestrowy na rachunkach bankowych,
- zastaw rejestrowy na zapasach,
- zastaw rejestrowy na ruchomościach istniejących i przyszłych,
- hipoteka,
- cesja z umów ubezpieczenia zapasów,
- cesja z umów na przechowywanie zapasów,
- cesja praw do odszkodowania od Skarbu Państwa w przypadku obowiązku sprzedaży zapasów obowiązkowych poniżej ich ceny rynkowej,
- cesja z umów ubezpieczenia dotyczących rafinerii w Gdańsku,
- cesja umów licencyjnych,
- cesja umów sprzedaży produktów do jednostek powiązanych, o ile sprzedaż przekroczyła 10.000 tys. zł /rok,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

W latach 2014 - 2015 w Spółce nie wystąpiły zdarzenia dotyczące niespłacenia kredytów.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu kredytów na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 29.3.1. Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu kredytów na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 29.4.1. Analiza wymagalności zobowiązań z tytułu kredytów została przedstawiona w nocie 29.5.

25. Pochodne instrumenty finansowe

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Aktywa finansowe			
Długoterminowe aktywa finansowe			
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		367	-
Opcje towarowe		314	-
Razem		681	-
Krótkoterminowe aktywa finansowe			
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		198.224	-
Opcje towarowe		49	-
Forwardy i spoty walutowe		5.469	693
- w tym od jednostek powiązanych	33.1	-	157
Swap walutowy		3.151	10.510
- w tym od jednostek powiązanych	33.1	-	6.616
Razem		206.893	11.203
Razem aktywa finansowe	28.1	207.574	11.203
Zobowiązania finansowe			
Długoterminowe zobowiązania finansowe			
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		8.548	9.483
Swap procentowy (IRS)		45.588	53.143
Razem		54.136	62.626
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe			
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		49.507	19.854
Forwardy i spoty walutowe		903	66.454
- w tym wobec jednostek powiązanych	33.1	-	10.089
Swap procentowy (IRS)		26.511	22.341
Swap walutowy		33.924	37.357
Razem		110.845	146.006
Razem zobowiązania finansowe	28.2	164.981	208.632

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.21. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 29.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 29.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 29.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 29.4.1.

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 29.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 29.6.

26. Świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Długoterminowe zobowiązania			
Świadczenia po okresie zatrudnienia	26.1	14.171	14.739
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	26.1	52.804	52.528
Razem	26.1	66.975	67.267
Krótkoterminowe zobowiązania			
Świadczenia po okresie zatrudnienia	26.1	2.406	1.772
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	26.1	4.577	4.736
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów		28.604	17.301
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń		8.424	2.883
Razem		44.011	26.692
Razem zobowiązania		110.986	93.959

26.1 Zobowiązania z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych

Grupa LOTOS S.A. wypłaca pracownikom przechodzącym na emerytury kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku, z tym Spółka na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalną firmę aktuarialną lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązanie z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tego zobowiązania oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono poniżej:

w tysiącach złotych	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2015				
Koszty bieżącego zatrudnienia		825	3.742	4.567
Koszty dyskonta	9.7; 26.2	398	1.418	1.816
Wypłacone świadczenia		(1.101)	(4.884)	(5.985)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	26.2	-	(159)	(159)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	26.2	(56)	-	(56)
31 grudnia 2015		16.577	57.381	73.958
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa	26	14.171	52.804	66.975
część krótkoterminowa	26	2.406	4.577	6.983

w tysiącach złotych	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	Razem
1 stycznia 2014				
Koszty bieżącego zatrudnienia		615	2.950	3.565
Koszty dyskonta	9.7; 26.2	493	1.799	2.292
Wypłacone świadczenia		(971)	(4.180)	(5.151)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	26.2	-	10.885	10.885
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	26.2	3.251	-	3.251
31 grudnia 2014		16.511	57.264	73.775
<i>w tym:</i>				
część długoterminowa	26	14.739	52.528	67.267
część krótkoterminowa	26	1.772	4.736	6.508

26.2 Łączna kwota kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Pozycje ujęte w wyniku:		6.224	16.742
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia:	9.3	4.408	14.450
- koszty bieżącego zatrudnienia		4.567	3.565
- (zyski)/straty aktuarialne	26.1	(159)	10.885
Koszty dyskonta	9.7; 26.1	1.816	2.292
Pozycje ujęte w innych całkowitych (dochodach)/stratach:		(56)	3.251
(Zyski)/Straty aktuarialne	26.1	(56)	3.251
Całkowite dochody ogółem		6.168	19.993

26.3 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień bilansowy do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stopa dyskontowa (%)	2,90%	2,70%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	2,33%	2,43%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	0,00%	4,00%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,50%	2,50%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie oraz danych statystycznych dotyczących odejść pracowniczych w branży. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuarium zostały ustalone w podziale na mężczyzn i kobiety oraz na 9 kategorii wiekowych w przedziałach pięcioletnich. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2014, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Spółce odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2014: Tablicami Trwania Życia 2013).
- Uwzględniono zmiany wynikające ze znowelizowanej Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tzw. ustawy emerytalnej), w szczególności zmiany dotyczące ustalenia wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn, w tym wydłużenia tego wieku emerytalnego w zdefiniowanym horyzoncie czasowym do 67 lat zarówno dla kobiet jak i mężczyzn. Nowelizacja ustawy emerytalnej skutkowałą zmianą zasad funkcjonowania poszczególnych programów świadczeń, co spowodowało powstanie kosztów przeszłego zatrudnienia.
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełnią warunki wymagane do przejścia na wcześniejszą emeryturę.
- Na podstawie historycznych danych, przyjęto że statystycznie 60% odpraw pośmiertnych wypłacane jest w wysokości połowy pełnej kwoty.
- Do dyskontowania przyszłych wypłat świadczeń przyjęto stopę dyskontową w wysokości 2,9%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym (31 grudnia 2014: 2,7%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym).

26.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Wartość kosztów świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji w 2015 roku wynosiła łącznie 1.454 tys. zł (w 2014 roku: 1.571 tys. zł).

26.5 Analiza wrażliwości zmian założeń aktuarialnych na świadczenia pracownicze

Poniższa tabela przedstawia wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń oraz stopy dyskonta finansowego.

Saldo początkowe zobowiązania

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	52.656	14.995	2.999	3.308	73.958
bazowa + 1%	bazowa	57.701	16.737	3.323	3.887	81.648
bazowa - 1%	bazowa	48.328	13.551	2.720	2.852	67.451
bazowa	bazowa + 0,5%	50.185	14.187	2.843	3.059	70.274
bazowa	bazowa - 0,5%	55.345	15.892	3.169	3.591	77.997

Poniższe tabele przedstawiają wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń i składek na opiekę medyczną oraz stopy dyskonta finansowego.

Prognozowane na rok 2016 koszty bieżącego zatrudnienia

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	3.840	720	209	93	4.862
bazowa + 1%	bazowa	4.344	863	240	127	5.574
bazowa - 1%	bazowa	3.417	606	182	70	4.275
bazowa	bazowa + 0,5%	3.619	659	195	81	4.554
bazowa	bazowa - 0,5%	4.084	787	224	108	5.203

Prognozowane na rok 2016 koszty dyskonta

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	1.404	365	81	92	1.942
bazowa + 1%	bazowa	1.550	416	91	109	2.166
bazowa - 1%	bazowa	1.278	323	73	79	1.753
bazowa	bazowa + 0,5%	1.562	401	90	99	2.152
bazowa	bazowa - 0,5%	1.227	324	71	83	1.705

Łącznie prognozowane na rok 2016 koszty bieżącego zatrudnienia oraz koszty dyskonta

w tysiącach złotych

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem
bazowa	bazowa	5.244	1.085	290	185	6.804
bazowa + 1%	bazowa	5.894	1.279	331	236	7.740
bazowa - 1%	bazowa	4.695	929	255	149	6.028
bazowa	bazowa + 0,5%	5.181	1.060	285	180	6.706
bazowa	bazowa - 0,5%	5.311	1.111	295	191	6.908

27. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zobowiązania finansowe			
Długoterminowe zobowiązania finansowe			
Pozostałe zobowiązania finansowe:		580	-
<i>Zobowiązania inwestycyjne</i>		580	-
Razem długoterminowe zobowiązania finansowe		580	-
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	28.1	1.112.285	1.664.882
<i>- w tym wobec jednostek powiązanych</i>	33.1	157.457	153.252
Pozostałe zobowiązania finansowe:		40.287	30.054
<i>Zobowiązania inwestycyjne</i>	28.1	37.641	26.060
<i>- w tym wobec jednostek powiązanych</i>	33.1	5.120	1.505
<i>Zobowiązania wobec ubezpieczycieli</i>	28.1	233	762
<i>Pozostałe zobowiązania</i>	28.1	2.413	3.232
Razem zobowiązania finansowe		1.152.572	1.694.936
Zobowiązania niefinansowe			
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe			
Pozostałe rezerwy		10.217	205
Zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy ⁽¹⁾		957.381	683.560
Dotacje	27.1	23.059	28.789
Oplaty z tytułu ochrony środowiska		3.856	1.840
Rezerwa na pokrycie niedoboru CO ₂	31	1.059	2.784
Pozostałe		3.289	2.817
Razem zobowiązania niefinansowe		998.861	719.995
Razem		2.152.013	2.414.931
<i>w tym:</i>			
<i>część długoterminowa</i>		580	-
<i>część krótkoterminowa:</i>		2.151.433	2.414.931
<i>- z tytułu dostaw i usług</i>		1.112.285	1.664.882
<i>- pozostałe</i>		1.039.148	750.049

⁽¹⁾ W tym kwota 603.353 tys. zł zobowiązań z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej (31 grudnia 2014: 584.577 tys. zł).

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 14 - 30 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym organom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresie 14 dni od daty wystawienia noty odsetkowej przez kontrahenta.

Analiza wrażliwości zobowiązań finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 29.3.1. Analiza wymagalności zobowiązań finansowych została przedstawiona w nocie 29.5.

27.1 Dotacje

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu		28.789	29.509
Dotacje otrzymane w okresie		498	-
Dotacje rozliczone w czasie	9.4	(6.228)	(720)
Stan na koniec okresu		23.059	28.789
<i>w tym:</i>			
część długoterminowa		-	-
część krótkoterminowa		23.059	28.789

Dotacje dotyczą nieodpłatnie otrzymanych licencji.

Spółka korzystała z ulgi na nabycie nowych technologii, która wynika z Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 roku, Nr 74, poz. 397 t.j.) - art. 18b. Ulga umożliwia odliczenie od podstawy opodatkowania kwoty nie przekraczającej 50% wydatków poniesionych na nabycie nowych technologii.

28. Instrumenty finansowe

28.1 Wartość bilansowa

31 grudnia 2015	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik przeznaczony do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży ⁽¹⁾	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
w tysiącach złotych						
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Udziały i akcje	16	-	-	6.312	-	6.312
Pochodne instrumenty finansowe	25	207.574	-	-	-	207.574
Należności z tytułu dostaw i usług	17	-	1.308.973	-	-	1.308.973
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	-	529.333	-	-	529.333
Pozostałe aktywa finansowe:		-	533.821	-	-	533.821
<i>Lokaty</i>	17	-	85.518	-	-	85.518
<i>Środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA</i>	17	-	69.421	-	-	69.421
<i>Cash pool</i>	17	-	310.991	-	-	310.991
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	17	-	17.128	-	-	17.128
<i>Prowizje od pożyczki warunkowej</i>	17; 33.1	-	951	-	-	951
<i>Należności z tytułu rozliczenia swap towarowego</i>	17	-	49.208	-	-	49.208
<i>Pozostałe należności</i>	17	-	604	-	-	604
Razem		207.574	2.372.127	6.312	-	2.586.013
Zobowiązania finansowe						
Kredyty	24	-	-	-	5.461.885	5.461.885
Pochodne instrumenty finansowe	25	164.981	-	-	-	164.981
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	-	-	-	1.112.285	1.112.285
Pozostałe zobowiązania finansowe	27	-	-	-	40.287	40.287
Razem		164.981	-	-	6.614.457	6.779.438

⁽¹⁾ Na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka posiadała udziały w jednostkach pozostałych wyceniane według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

31 grudnia 2014	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik przeznaczane do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży ⁽¹⁾	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
w tysiącach złotych						
Klasy instrumentów finansowych						
Aktywa finansowe						
Udziały i akcje	16	-	-	6.312	-	6.312
Pochodne instrumenty finansowe	25	11.203	-	-	-	11.203
Należności z tytułu dostaw i usług	17	-	1.248.777	-	-	1.248.777
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	-	239.642	-	-	239.642
Pozostałe aktywa finansowe:		-	1.108.820	-	-	1.108.820
<i>Lokaty</i>	17	-	31.432	-	-	31.432
<i>Cash pool</i>	17	-	72.767	-	-	72.767
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	17	-	7.342	-	-	7.342
<i>Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - emisja akcji</i>	17	-	996.939	-	-	996.939
<i>Pozostałe należności</i>	17	-	340	-	-	340
Razem		11.203	2.597.239	6.312	-	2.614.754
Zobowiązania finansowe						
Kredyty	24	-	-	-	5.275.445	5.275.445
Pochodne instrumenty finansowe	25	208.632	-	-	-	208.632
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	-	-	-	1.664.882	1.664.882
Pozostałe zobowiązania finansowe	27	-	-	-	30.054	30.054
Razem		208.632	-	-	6.970.381	7.179.013

⁽¹⁾ Na dzień 31 grudnia 2014 roku Spółka posiadała udziały w jednostkach pozostałych wyceniane według kosztu historycznego pomniejszonego o utworzone odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych nie odbiega istotnie od ich wartości księgowej.

28.2 Hierarchia wartości godziwej

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	Poziom 2	
Aktywa finansowe		
Swap towarowy	198.591	-
Opcje towarowe	363	-
Futures (emisja CO ₂)	-	-
Forwardy i spoty walutowe	5.469	693
Swap walutowy	3.151	10.510
Razem	207.574	11.203
Zobowiązania finansowe		
Swap towarowy	58.055	29.337
Forwardy i spoty walutowe	903	66.454
Swap procentowy (IRS)	72.099	75.484
Swap walutowy	33.924	37.357
Razem	164.981	208.632

28.3 Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

za rok zakończony 31 grudnia 2015	Nota	Kategorie instrumentów finansowych				Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	
w tysiącach złotych						
Klasy instrumentów finansowych						
Należności z tytułu dostaw i usług:		-	24.727	-	-	24.727
Przychody z tytułu odsetek	9.6	-	161	-	-	161
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.2	-	24.877	-	-	24.877
Strata z tytułu utraty wartości	9.5	-	(311)	-	-	(311)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty:		-	443	-	-	443
Przychody z tytułu odsetek	9.6	-	7	-	-	7
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych	9.7	-	436	-	-	436
Pozostałe aktywa finansowe:		-	17.387	-	-	17.387
Przychody z tytułu odsetek od lokat, udzielonych pożyczek, cash pool	9.6	-	16.712	-	-	16.712
Zyski/(Straty) z tytułu pozostałych różnic kursowych	9.7	-	(847)	-	-	(847)
Aktualizacja wartości	9.7	-	1.522	-	-	1.522
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):		69.699	-	-	-	69.699
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	9.6	284.324	-	-	-	284.324
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	9.6	(214.625)	-	-	-	(214.625)
Kredyty:		-	-	-	(748.959)	(748.959)
Koszty z tytułu odsetek	9.7	-	-	-	(114.133)	(114.133)
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	9.1	-	-	-	(82.448)	(82.448)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów	9.7	-	-	-	(91.679)	(91.679)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	9.7	-	-	-	(104.726)	(104.726)
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	22	-	-	-	(355.973)	(355.973)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:		-	-	-	(15.739)	(15.739)
Koszty z tytułu odsetek	9.7	-	-	-	(105)	(105)
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.2	-	-	-	(15.634)	(15.634)
Pozostałe zobowiązania finansowe:		-	-	-	179	179
Zyski/(Straty) z tytułu pozostałych różnic kursowych	9.7	-	-	-	179	179
Razem		69.699	42.557	-	(764.519)	(652.263)

GRUPA LOTOS S.A.
Sprawozdanie finansowe za rok 2015
Dodatkowe informacje i objaśnienia

za rok zakończony 31 grudnia 2014	Nota	Kategorie instrumentów finansowych			Razem
		Aktywa/ Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik - przeznaczone do obrotu	Pożyczki i należności	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	
w tysiącach złotych					
Klasy instrumentów finansowych					
Należności z tytułu dostaw i usług:		-	28.925	-	28.925
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.6	-	160	-	160
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży</i>	9.2	-	32.513	-	32.513
<i>Strata z tytułu utraty wartości</i>	9.5	-	(3.748)	-	(3.748)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty:		-	1.042	-	1.042
<i>Przychody z tytułu odsetek</i>	9.6	-	12	-	12
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych</i>	9.7	-	1.030	-	1.030
Pozostałe aktywa finansowe:		-	26.185	-	26.185
<i>Przychody z tytułu odsetek od lokat, udzielonych pożyczek, cash pool</i>	9.6	-	17.747	-	17.747
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od udzielonych pożyczek</i>	9.7	-	7.714	-	7.714
<i>Zyski/(Straty) z tytułu pozostałych różnic kursowych</i>	9.7	-	804	-	804
<i>Aktualizacja wartości</i>	9.7	-	(80)	-	(80)
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):		(180.035)	-	-	(180.035)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych</i>	9.7	(187.588)	-	-	(187.588)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych</i>	9.7	7.553	-	-	7.553
Kredyty:		-	-	-	(820.562)
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.7	-	-	-	(104.405)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży</i>	9.1	-	-	-	(7.992)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów</i>	9.7	-	-	-	(107.319)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych</i>	9.7	-	-	-	(16.193)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach</i>	22	-	-	-	(584.653)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:		-	-	-	(97.678)
<i>Koszty z tytułu odsetek</i>	9.7	-	-	-	(34)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży</i>	9.2	-	-	-	(97.644)
Pozostałe zobowiązania finansowe:		-	-	-	(550)
<i>Zyski/(Straty) z tytułu pozostałych różnic kursowych</i>	9.7	-	-	-	(550)
Razem		(180.035)	56.152	-	(918.790)

29. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa LOTOS S.A. narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

Funkcjonujące w strukturach organizacyjnych Spółki Biuro Zarządzania Ryzykiem Finansowym koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityk i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy Kapitałowej w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu.

Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- optymalizacja wartości oczekiwanej przepływów pieniężnych i ryzyka,
- wspieranie procesów operacyjnych, inwestycyjnych i finansowych i budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa LOTOS S.A. wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania Spółki w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyka,
- horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- rozdział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Grupa LOTOS S.A. monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Spółka używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Spółki.

W 2015 roku Spółka kontynuowała stosowanie wdrożonych w roku 2011 oraz 2012 zasad rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu inwestycyjnego 10+ wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych transakcji sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

29.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Spółki ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Grupa LOTOS S.A. identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafinerijnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zasobów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zasobów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

W dniu 16 lutego 2015 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. zatwierdził „Politykę zarządzania ryzykiem cen surowców i produktów naftowych w Grupie LOTOS S.A.” w ramach której wprowadzono systematykę portfeli transakcyjnych i zdefiniowano ich funkcje biznesowe, opisano sposób rozumienia ryzyka i wyznaczania ekspozycji w zakresie portfeli, dopuszczone instrumenty finansowe wraz z ograniczeniami w ich wykorzystywaniu, standardy zawierania transakcji, wytyczne w zakresie kalkulacji wyników na zarządzaniu ryzykiem oraz sposób wyznaczania stosownych limitów. W zakresie objętym niniejszą polityką, Zarząd Grupy LOTOS S.A. ceduje limity transakcyjne na niższe szczeble decyzyjne.

Na bazie zatwierdzonej polityki Spółka utrzymała możliwość oferowania swoim odbiorcom zakupu produktów naftowych po cenach stałych.

W powiązaniu ze sprzedażą komponentów asfaltowych po cenach stałych, w celu zachowania pierwotnego profilu ryzyka cenowego, w roku 2015 Spółka zawierała swapy oraz opcje towarowe.

Ponadto, w ramach zatwierdzonej polityki, w celu wykorzystania struktury contango na rynku terminowym i zwiększenia marży Spółka zawarła swapy towarowe na indeks Brent (Dtd) z jednoczesnym zakupem i odłożeniem na zapasy dodatkowych ilości ropy.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku otwarte swapy i opcje towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wartość godziwa (w tys. zł)	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	III '2016 - XI '2017	92.845	22	(58.042)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	V '2016 - XI '2017	(2.603)	839	(13)
Swap towarowy	Brent (Dtd)	III - V '2016	(249.931)	197.730	-
Opcje towarowe	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	III '2016 – X '2017	27.105	363	-
			Razem	198.954	(58.055)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 92.845 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2016 roku do listopada 2017 roku oraz (2.603) tony w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w okresie od maja 2016 roku do listopada 2017 roku związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych. Transakcje swap na łączną ilość (249.931) ton w oparciu o indeks Brent (Dtd) w okresie od marca do maja 2016 roku były związane z wykorzystaniem struktury contango.

Wymienione wyżej transakcje opcyjne na łączną ilość 27.105 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2016 roku do października 2017 roku związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wartość godziwa (w tys. zł)	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	3.5 PCT Barges FOB Rotterdam	IV '2015 – IX '2017	41.690	-	(29.337)
			Razem		(29.337)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 41.690 ton w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od kwietnia 2015 roku do września 2017 roku związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Zarząd Spółki zwraca uwagę, że znaczenie zarządzania ryzykiem cenowym i obszar działań tradingowych w Spółce stale wzrasta. W związku z potrzebą zarządzania nowymi procesami i usprawnienia bieżącego działania w tym obszarze oraz dla podniesienia bezpieczeństwa operacyjnego Spółka od 2014 roku użytkuje nowy system informatyczny klasy ETRM (ang. „Energy Trading and Risk Management”).

29.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przedstawiała się następująco:

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa*		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa**	
		+zm. implikowana	-zm. implikowana		34,22%	-34,22%
Aktywa finansowe	198.954	(93.473)	95.080	-	-	-
Zobowiązania finansowe	(58.055)	27.125	(27.131)	(29.337)	15.325	(15.325)
Razem	140.899	(66.348)	67.949	(29.337)	15.325	(15.325)

Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

*Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku do kalkulacji powyższych odchyłeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2015 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam była to zmiana +/- 43.48%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 32.9%, zaś dla Brent (Dtd) +/- 35.65%.

**Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2014 roku do kalkulacji powyższych odchyłeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2014 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives.

Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

29.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Spółce odbywa się w sposób ciągły zgodnie z założeniami strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) zatwierdzonej przez Zarząd Grupy LOTOS S.A. Spółka podejmuje decyzje co do sposobu zbilansowania przyszłych niedoborów lub nadwyżek uprawnień do emisji CO₂ w zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów. W ramach zatwierdzonej strategii i posiadanych limitów Spółka zawiera transakcje finansowe na jednostki:

- EUA - (ang. „Emission Unit Allowance”) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO₂,
- CER - (ang. „Certified Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO₂,
- ERU - (ang. „Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO₂.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku szacowany niedobór uprawnień w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013 - 2020 (tzw. III faza) wynosi 1.095.003 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.715.000 ton, Spółka posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 619.997 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

Na dzień 31 grudnia 2014 roku szacowany niedobór uprawnień w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013-2020 (tzw. III faza) wynosił 573.770 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.149.000 ton, Spółka posiadała nadwyżkę uprawnień w wysokości 575.230 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Spółka ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach KPRU.

W razie konieczności, Spółka decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO₂. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Spółka wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2015 roku transakcje futures EUA, które Spółka uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Ponadto w 2015 roku Spółka dokonała transakcji zamiany posiadanych na koncie uprawnień ERU w ilości 44.000 ton na jednostki EUA, co było uzasadnione poziomem spreadu między tymi uprawnieniami.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji transakcyjnej na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2016 - XII '2019	1.715.000	III faza	5.857	(191)
			Razem	5.857	(191)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w okresie	Faza	Wartość godziwa (w tys. zł)*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2015 - XII '2018	1.149.000	III faza	6.062	(402)
			Razem	6.062	(402)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Informacje na temat uprawnień do emisji CO₂ zaprezentowano w nocie 31.

29.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Spółka posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

Spółka nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym nie przeprowadzono analizy wrażliwości posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku instrumentów futures EUA.

29.3 Ryzyko walutowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa LOTOS S.A. narażona jest na zmiany kursów walutowych z tytułu:

- handlu surowcami i produktami naftowymi oraz innymi towarami,
- przepływów inwestycyjnych,
- przepływów finansowych w tym lokat i kredytów,
- wyceny instrumentów pochodnych,

indeksowanych do lub denominowanych w walucie innej niż waluta funkcjonalna.

Od dnia 20 sierpnia 2015 roku zarządzanie ryzykiem walutowym w Spółce odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Polityce zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.”. W ramach nowej polityki ekspozycję stanowią istotne pozycje narażone na ryzyko walutowe, które oddziałują na poziom płynności w horyzoncie zarządzania zgodnie z planowanymi terminami płatności. Centralną miarą ryzyka jest Cash-Flow-at-Risk (CFaR), która obliczana jest na bazie metodologii CorporateMetrics™ zaś podstawowymi limitami jest limit na wielkość CFaR i maksymalny współczynnik zabezpieczenia. Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z cyklem prognozowania budżetu Spółki i w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 5 kolejnych kwartałów.

Grupa LOTOS S.A. aktywnie zarządza swoją ekspozycją walutową, optymalizując wartość oczekiwaną przepływów pieniężnych i ryzyka w ramach obowiązujących limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najważniejszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów na finansowanie Programu 10+ jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Strukturalnie Grupa LOTOS S.A. posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głównie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiednie wypływy (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w tys.)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	I ' 2016	USD/PLN	13.000	277	-
Spot walutowy	Kupno	I ' 2016	EUR/PLN	500	-	-
Forward walutowy	Sprzedaż	I - IX '2016	USD/PLN	(128.000)	5.192	(903)
Swap walutowy	Kupno	II ' 2016	USD/PLN	100.000	2.088	-
Swap walutowy	Sprzedaż	I - VII '2016	USD/PLN	(362.000)	1.063	(33.924)
Razem					8.620	(34.827)

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w tys.)	Wartość godziwa (w tys. zł)	
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Spot walutowy	Kupno	I ' 2015	USD/PLN	14.000	-	(548)
Spot walutowy	Kupno	I ' 2015	EUR/PLN	3.000	-	(76)
Forward walutowy	Kupno	I - II '2015	USD/PLN	17.537	157	(331)
Forward walutowy	Kupno	II ' 2015	EUR/PLN	5.000	253	-
Forward walutowy	Kupno	III ' 2015	EUR/USD	5.000	-	(1.386)
Forward walutowy	Sprzedaż	I - IX '2015	USD/PLN	(317.135)	-	(64.027)
Forward walutowy	Sprzedaż	II ' 2015	EUR/PLN	(5.000)	11	(86)
Forward walutowy	Sprzedaż	III ' 2015	EUR/USD	(3.500)	272	-
Swap walutowy	Kupno	II ' 2015	USD/PLN	80.598	10.510	-
Swap walutowy	Kupno	IV ' 2015	EUR/USD	5.500	-	(672)
Swap walutowy	Sprzedaż	I - VII '2015	USD/PLN	(207.300)	-	(36.685)
Razem					11.203	(103.811)

29.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2015	USD	USD przeliczone na PLN	EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
w tysiącach	<i>Nota</i>				
Klasy instrumentów finansowych					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	52.196	203.617	403	1.716	205.333
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1.783	6.954	10	44	6.998
Pozostałe aktywa finansowe:	20.365	79.445	745	3.176	82.621
<i>Należności z tytułu rozliczenia swap towarowego</i>	<i>17</i>	<i>12.614</i>	<i>49.208</i>	<i>-</i>	<i>49.208</i>
<i>Lokaty</i>	<i>7.751</i>	<i>30.237</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>30.237</i>
<i>Depozyt zabezpieczający</i>	<i>17</i>	<i>-</i>	<i>745</i>	<i>3.176</i>	<i>3.176</i>
Razem	74.344	290.016	1.158	4.936	294.952
Zobowiązania finansowe					
Kredyty	<i>24</i>	1.284.425	5.031.383	2.257	9.620
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		198.716	775.211	1.550	6.604
Pozostałe zobowiązania finansowe		818	3.190	2.865	12.211
Razem		1.483.959	5.809.784	6.672	5.838.219

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2014	USD	USD przeliczone na PLN	EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
w tysiącach					
	<i>Nota</i>				
Klasy instrumentów finansowych					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	51.760	181.531	255	1.089	182.620
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2.183	7.655	28	121	7.776
Pozostałe aktywa finansowe:	8.962	31.432	-	-	31.432
<i>Lokaty</i> <i>17</i>	8.962	31.432	-	-	31.432
Razem	62.905	220.618	283	1.210	221.828
Zobowiązania finansowe					
Kredyty <i>24</i>	1.411.980	4.968.753	1.651	7.038	4.975.791
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	370.706	1.300.140	6.108	26.036	1.326.176
Pozostałe zobowiązania finansowe	2.417	8.478	1.203	5.127	13.605
Razem	1.785.103	6.277.371	8.962	38.201	6.315.572

Poza wymienionymi wyżej instrumentami finansowymi Spółka posiadała także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, swapy procentowe, kontrakty futures, a także spoty, forwardy i swapy walutowe. Spółka stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w nocie 7.21). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2015 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 10,675% i EUR/PLN o +/- 6,9% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2015	Zmiana kursu - wpływ na wynik roku			
	+10,675%	+6,9%	-10,675%	-6,9%
w tysiącach złotych	USD	EUR	USD	EUR
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	21.737	118	(21.737)	(118)
Pochodne instrumenty finansowe	24.361	147	(23.760)	(147)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	742	3	(742)	(3)
Pozostałe aktywa finansowe:	8.481	219	(8.481)	(219)
<i>Należności z tytułu rozliczenia swap towarowego</i>	5.253	-	(5.253)	-
<i>Lokaty</i>	3.228	-	(3.228)	-
<i>Depozyt zabezpieczający</i>	-	219	-	(219)
Razem aktywa finansowe	55.321	487	(54.720)	(487)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	107.078 ⁽¹⁾	664	(107.078) ⁽¹⁾	(664)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	82.754	456	(82.754)	(456)
Pochodne instrumenty finansowe	173.440	-	(173.434)	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	341	843	(341)	(843)
Razem zobowiązania finansowe	363.613	1.963	(363.607)	(1.963)
Razem	(308.292)	(1.476)	308.887	1.476

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 10,675% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (434.990) 434.990 tys. zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 10,675% wynosiłby 4.968 (4.968) tys. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2015 roku wynoszącej 10,675% dla kursu USD/PLN i 6,9% dla kursu EUR/PLN, publikowanej przez Reuters. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2014 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 12,142% i EUR/PLN o +/- 7,2% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2014	Zmiana kursu - wpływ na wynik roku			
	+12,142%	+7,2%	-12,142%	-7,2%
w tysiącach złotych	USD	EUR	USD	EUR
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Należności z tytułu dostaw i usług	22.042	78	(22.042)	(78)
Pochodne instrumenty finansowe	34.244	(307)	(34.244)	307
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	930	9	(930)	(9)
Pozostałe aktywa finansowe:	3.817	-	(3.817)	-
<i>Lokaty</i>	3.817	-	(3.817)	-
Razem aktywa finansowe	61.033	(220)	(61.033)	220
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	111.925 ⁽¹⁾	-	(111.925) ⁽¹⁾	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	157.863	1.875	(157.863)	(1.875)
Pochodne instrumenty finansowe	226.142	(3.374)	(226.142)	3.374
Pozostałe zobowiązania finansowe	1.029	369	(1.029)	(369)
Razem zobowiązania finansowe	496.959	(1.130)	(496.959)	1.130
Razem	(435.926)	910	435.926	(910)

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 12,142% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (498.143) 498.143 tys. zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 12,142% wynosiłby 6.762 (6.762) tys. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2014 roku wynoszącej 12,142% dla kursu USD/PLN i 7,2% dla kursu EUR/PLN, publikowanej przez Reuters. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2014 roku.

29.4 Ryzyko stopy procentowej

Grupa LOTOS S.A. narażona jest na ryzyko zmienności przepływów pieniężnych z tytułu zmian stóp procentowych wynikające z posiadanych aktywów oraz pasywów dla których przychody oraz koszty odsetkowe są uzależnione od zmiennych stóp procentowych, w szczególności z tytułu przewidywanego harmonogramu spłat kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów oraz na finansowanie inwestycji w ramach Programu 10+ oraz wysokości odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Spółka zarządza ryzykiem stopy procentowej w ramach przyznaných limitów przy wykorzystaniu swapów stóp procentowych.

W długim horyzoncie efekt częściowego zabezpieczenia został osiągnięty poprzez wybór stałej stopy dla transzy kredytu inwestycyjnego na finansowanie Programu 10+ (jest to kredyt oznaczony jako Konsorcjum banków (3), patrz nota 24).

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w tys. USD)	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe (w tys. zł)	Zobowiązania finansowe (w tys. zł)
Swap procentowy (IRS)	VII '2011 - I '2018	200.000	LIBOR 6M	-	(61.103)
Swap procentowy (IRS)	I '2015 - I '2019	50.000	LIBOR 3M	-	(10.996)
Razem				-	(72.099)

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w tys. USD)	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe (w tys. zł)	Zobowiązania finansowe (w tys. zł)
Swap procentowy (IRS)	VII '2011 - I '2018	200.000	LIBOR 6M	-	(69.290)
Swap procentowy (IRS)	I '2015 - I '2019	50.000	LIBOR 3M	-	(6.194)
Razem				-	(75.484)

29.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Spółki przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 1,14% na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2015		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
w tysiącach złotych	Nota		+1,14%	-1,14%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	529.333	6.034	(6.034)
Pozostałe aktywa finansowe:		469.106	5.347	(5.347)
<i>Lokaty</i>	17	85.518	975	(975)
<i>Środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA</i>	17	69.421	791	(791)
<i>Depozyt zabezpieczający</i>	17	3.176	36	(36)
<i>Cash pool</i>	17	310.991	3.545	(3.545)
Razem		998.439	11.381	(11.381)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	24	5.461.885	49.936 ⁽¹⁾	(49.936) ⁽¹⁾
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	25	72.099	24.254	(25.180)
Razem		5.533.984	74.190	(75.116)

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Spółki przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,72% na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2014		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
w tysiącach złotych	Nota		+0,72%	-0,72%
Klasy instrumentów finansowych				
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	239.642	1.725	(1.725)
Pozostałe aktywa finansowe:		1.101.138	7.928	(7.928)
<i>Lokaty</i>	17	31.432	226	(226)
<i>Cash pool</i>	17	72.767	524	(524)
<i>Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - emisja akcji</i>	17	996.939	7.178	(7.178)
Razem		1.340.780	9.653	(9.653)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	24	5.275.445	30.207 ⁽¹⁾	(30.207) ⁽¹⁾
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	25	75.484	(20.063)	20.681
Razem		5.350.929	10.144	(9.526)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o odpowiednio +/- 1,14% lub +/- 0,72% powstaje w momencie obliczania i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o odpowiednio 1,14% lub 0,72%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 1,14% lub 0,72%).

Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut. W przypadku instrumentów pochodnych posiadanych na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Spółka zastosowała przesunięcie krzywej stóp procentowych o roczną zmienność historyczną z dnia odpowiednio 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku, wyliczoną na podstawie publikowanych przez Reuters danych o historycznej zmienności dla oprocentowania IRS z 6-miesięcznym okresem płatności odsetek i 3-letnim okresem wygaśnięcia.

29.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Spółkę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

Większość krajowych podmiotów zależnych w ramach Grupy Kapitałowej jest uczestnikiem cash-poolingu rzeczywistego. Struktura podmiotów jest na bieżąco zarządzana przez Grupę LOTOS S.A. pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy Kapitałowej na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Spółka stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity kredytowe dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej jakości i zróżnicowania dostępnych źródeł finansowania,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Poniżej zaprezentowano informacje o kontraktowych terminach zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku:

31 grudnia 2015		Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych	Nota							
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	24	4.901.416	5.650.614	283.866	1.555.200	610.974	2.061.614	1.138.960
Kredyty w rachunku bieżącym	24	560.469	560.469	560.469	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	1.112.285	1.112.285	1.112.285	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	27	40.867	40.867	40.287	-	580	-	-
Razem		6.615.037	7.364.235	1.996.907	1.555.200	611.554	2.061.614	1.138.960

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku:

31 grudnia 2014		Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych	Nota							
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	24	4.847.236	5.554.711	222.589	1.370.594	558.908	1.807.009	1.595.611
Kredyty w rachunku bieżącym	24	428.209	428.209	428.209	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	1.664.882	1.650.423	1.650.423	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	27	30.054	30.002	28.925	1.077	-	-	-
Razem		6.970.381	7.663.345	2.330.146	1.371.671	558.908	1.807.009	1.595.611

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2015	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych								
Swap towarowy	25	140.536	140.559	191.269	(42.405)	(8.305)	-	-
Opcje towarowe		363	363	3	46	314	-	-
Forwardy i spoty walutowe		4.566	4.620	(629)	5.249	-	-	-
Swap walutowy		(30.773)	(30.915)	(30.915)	-	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(72.099)	(72.976)	(30.674)	4.173	(19.919)	(26.556)	-
Razem		42.593	41.651	129.054	(32.937)	(27.910)	(26.556)	-

Analiza wymagalności pochodnych instrumentów finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2014	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
w tysiącach złotych								
Swap towarowy	25	(29.337)	(29.337)	(2.414)	(17.440)	(7.670)	(1.813)	-
Forwardy i spoty walutowe		(65.761)	(62.195)	(53.475)	(8.720)	-	-	-
Swap walutowy		(26.847)	(25.431)	(21.759)	(3.672)	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(75.484)	(76.610)	(23.975)	1.629	(20.792)	(33.472)	-
Razem			(197.429)	(193.573)	(101.623)	(28.203)	(28.462)	(35.285)

* Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych minus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (z wyłączeniem futures na uprawnienia do emisji CO₂ zakupionych z zamiarem rozliczenia).

29.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznanych limitów. Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe, wycena instrumentów pochodnych oraz wystawione zabezpieczenia.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego ratingu. Spółka zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy LOTOS S.A. nie przekraczała wartości 381.610 tys. zł (6,34 % kapitałów własnych Spółki), z kolei na dzień 31 grudnia 2014 roku była to kwota 284.174 tys. zł (4,44 % kapitałów własnych Spółki). Grupa LOTOS S.A. prezentuje podział kredytów według instytucji udzielających finansowania w nocie 24.

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Spółka poddaje wszystkich klientów, którzy wnioskuje o przyznanie limitów kredytowych procedurom weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. Spółka określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy Kapitałowej.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Spółki nie przekraczała wartości 163.009 tys. zł (2,71% kapitałów własnych Spółki), z kolei na dzień 31 grudnia 2014 roku była to kwota 141.880 tys. zł (2,21% kapitałów własnych Spółki).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych na dzień kończący okres sprawozdawczy wynosiła:

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Udziały i akcje	16	6.312	6.312
Pochodne instrumenty finansowe	25	207.574	11.203
Należności z tytułu dostaw i usług	17	1.308.973	1.248.777
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	529.333	239.642
Pozostałe aktywa finansowe:		533.821	1.108.820
<i>Lokaty</i>	17	85.518	31.432
<i>Środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA</i>	17	69.421	-
<i>Cash pool</i>	17	310.991	72.767
<i>Depozyty zabezpieczające</i>	17	17.128	7.342
<i>Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - emisja akcji</i>	17	-	996.939
<i>Prowizje od pożyczki warunkowej</i>	17	951	-
<i>Należności z tytułu rozliczenia swap towarowego</i>	17	49.208	-
<i>Pozostałe należności</i>	17	604	340
Razem		2.586.013	2.614.754

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 9.5 oraz 17.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w nocie 17.1. Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w nocie 17.1.

30. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy LOTOS S.A. jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania. Grupa LOTOS S.A. monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Spółka wlicza kredyty, pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty oraz środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania przeznaczone na realizację celów emisji akcji serii D (patrz nota 17).

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Kredyty długoterminowe	24	3.501.680	3.613.674
Kredyty krótkoterminowe	24	1.960.205	1.661.771
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania - emisja akcji ⁽¹⁾	17	(69.421)	(996.939)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	(529.333)	(239.642)
Zadłużenie netto		4.863.131	4.038.864
Kapitał własny razem		6.020.050	6.346.776
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		0,81	0,64

⁽¹⁾ Na dzień 31 grudnia 2015 roku środki pieniężne przeznaczone na realizację Projektu EFRA (patrz cele emisji nota 17). Na dzień 31 grudnia 2014 roku środki pieniężne z emisji akcji serii D Grupy LOTOS S.A. ulokowane na wydzielonym rachunku bankowym Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. (patrz nota 20), do dnia rejestracji podwyższenia kapitału.

31. Uprawnienia do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 uwzględniają uprawnienia przyznane według rozporządzeń Rady Ministrów, jak również dodatkowe bezpłatne uprawnienia przyznane przez Komisję Europejską.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO₂:

w tysiącach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1.677	1.645	1.612	1.576	1.541	1.508	1.475	1.435	12.469
Rzeczywista emisja CO ₂	1.689	1.820	1.903 ⁽²⁾	-	-	-	-	-	5.412

⁽¹⁾ Ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla Grupy LOTOS S.A. na lata 2013 – 2020, wg Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”), na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 439) jak również Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 472) zawierających wykaz instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji. Ponadto w zestawieniu uwzględniono przydział dodatkowych bezpłatnych uprawnień z rezerwy Komisji Europejskiej w związku ze zwiększeniem zdolności produkcyjnych rafinerii, wynikających z zastosowania gazu ziemnego jako wsadu do produkcji wodoru.

⁽²⁾ Emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane za rok 2015 zostały zweryfikowane zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2015 do przyznania w ramach systemu EU ETS (ang. „European Union Emissions Trading System/Scheme”) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Spółce występował niedobór przyznanych uprawnień do emisji CO₂. W związku z tym na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka ujęła kwotę 1.059 tys. zł zobowiązań z tego tytułu (31 grudnia 2014: 2.784 tys. zł.). Wpływ utworzonej rezerwy na wynik operacyjny w kwocie 1.059 tys. zł zaprezentowano w pozostałych kosztach (w roku 2014: 1.257 tys. zł), patrz nota 9.5.

Ponadto, w celu zabezpieczenia pokrycia niedoboru Spółka nabyła w 2013 roku 923 tys. uprawnień do emisji CO₂ (EUA, ERU), o wartości 23.430 tys. zł, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wykazano w pozycji *Aktywa niematerialne* (patrz nota 14). W roku 2015 rozliczono 291,2 tys. nabytych uprawnień o wartości 7.162 tys. zł.

Informacje na temat ryzyka cen uprawnień do emisji CO₂ zaprezentowano w nocie 29.2.

32. Zobowiązania i aktywa warunkowe

32.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach

Postępowanie z powództwa PETROECCO JV Sp. z o.o. o odszkodowanie za szkodę doznaną na skutek stosowanych praktyk monopolistycznych

W maju 2001 roku PETROECCO JV Sp. z o.o. wniosła powództwo o zasądzenie od Spółki kwoty 6.975 tys. zł (wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 maja 1999 roku) odszkodowania za szkodę doznaną na skutek stosowanych przez Spółkę praktyk monopolistycznych powodujący uprzywilejowanie niektórych odbiorców poprzez realizowanie ich zamówień w zakresie nieproporcjonalnie większym niż zamówień PETROECCO JV Sp. z o.o. Stosowanie przez Spółkę zarzuconych jej praktyk monopolistycznych stwierdzone zostało decyzją Urzędu Antymonopolowego z dnia 26 września 1996 roku, którą Urząd nakazał Spółce ich zaniechanie. Zaniechanie praktyk monopolistycznych nakazano Spółce także wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego z dnia 22 października 1997 roku.

W związku ze zgłoszeniem przez Spółkę zarzutu przedawnienia wyrok ten został jednak uchylony w 2003 roku i przekazany do ponownego rozpoznania. Spółka kwestionowała fakt wystąpienia jakiegokolwiek szkody po stronie PETROECCO JV Sp. z o.o., jej wysokości i istnienia związku przyczynowego pomiędzy praktyką monopolistyczną a szkodą. W następstwie kolejnych rozpraw, po przeprowadzeniu dowodu z korzystnej dla Grupy LOTOS S.A. opinii biegłego Instytutu Nafty i Gazu w Krakowie w 2013 roku Sąd oddalił w całości powództwo PETROECCO JV Sp. z o.o. W styczniu 2015 roku spółka PETROECCO JV Sp. z o.o. złożyła kasację od kolejnego, korzystnego dla Spółki wyroku sądu drugiej instancji. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej PETROECCO JV Sp. z o.o. Na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego sprawa jest w toku.

Grupa LOTOS S.A. szacując, że ryzyko niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy nie jest duże, nie tworzyła rezerwy na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

Postępowanie administracyjne oraz sądowno-administracyjne dotyczące wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji orzekającej wywłaszczenie nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa

Spółka jest stroną postępowania prowadzonego przeciwko Skarbowi Państwa o stwierdzenie nieważności decyzji wywłaszczeniowej, będącej podstawą nabycia przez Spółkę użytkownika wieczystego gruntu oraz własności położonych na nim budynków.

Postępowanie dotyczy nieruchomości o łącznej powierzchni 87.000 m², na której posadowiony jest fragment parku zbiorników i oczyszczalnia ścieków Rafinerii. Postępowanie zostało wszczęte na wniosek byłych właścicieli nieruchomości, który obejmuje żądanie stwierdzenia nieważności decyzji wywłaszczeniowej Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 14 czerwca 1983 roku w całości, bądź ewentualnie w zakresie dotyczącym ustalenia odszkodowania. We wrześniu 2014 roku Wojewoda Pomorski wydał decyzję odmawiającą stwierdzenia nieważności decyzji wywłaszczeniowej, na które byli właściciele złożyli odwołanie od decyzji Wojewody Pomorskiego. Obecnie sprawa jest rozpatrywana przez Ministra Infrastruktury. Na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego decyzja nie jest ostateczna.

Zdaniem Spółki, ryzyko niekorzystnego rozstrzygnięcia postępowania jest niewielkie i nie ma istotnego wpływu na niniejsze sprawozdanie finansowe.

Rozliczenia podatkowe

W roku 2015 rozliczenia Spółki w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) za lata 2010 - 2011 były przedmiotem dwóch postępowań kontrolnych prowadzonych przez organy kontroli skarbowej. W dniu 23 czerwca 2015 roku Spółka otrzymała w ramach prowadzonych postępowań protokoły z badania ksiąg podatkowych. Spółka złożyła zastrzeżenia do niniejszych protokołów. W dniu 30 września 2015 roku Spółka otrzymała dwie decyzje wydane przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, w których to organ skarbowy określił wysokość zobowiązania w podatku od towarów i usług (VAT) za okres styczeń – grudzień 2010 roku oraz styczeń – grudzień 2011 roku oraz wykazał zaległości w kwocie 48,4 mln zł za rok 2010 oraz 112,5 mln zł za rok 2011. W decyzjach Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej stwierdził, że transakcje, w których uczestniczyli dwaj kontrahenci Spółki związane były z udziałem w oszustwie podatkowym i zarzucił Spółce brak dołożenia należytej staranności w zawieraniu transakcji z tymi kontrahentami i że Spółka co najmniej powinna była wiedzieć o tym, że ww. transakcje wiązały się i były konsekwencją oszustwa podatkowego popełnionego na wcześniejszym etapie obrotu, co w konsekwencji nie daje prawa do odliczenia podatku VAT. Po przeanalizowaniu otrzymanych decyzji Spółka uznała zarzuty przedstawione przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej za całkowicie nieuzasadnione i w związku z tym w dniu 14 października 2015 roku złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku odwołania od ww. decyzji. Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku utrzymał w mocy decyzję Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy w zakresie zobowiązania za okres styczeń – grudzień 2010 roku. Spółka wniosła skargę na decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku.

W związku z powyższymi decyzjami w sprawozdaniu z całkowitych dochodów za rok 2015 w pozostałych kosztach wykazano VAT w wysokości 160,9 mln zł (patrz nota 9.5), natomiast w kosztach finansowych (patrz nota 9.7) wykazano koszty dotyczące odsetek od zaległości podatkowych w wysokości 77,9 mln zł.

32.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

W dniu 17 lipca 2015 roku Spółka złożyła do Naczelnika Urzędu Celnego w Gdańsku dwa weksle z własnego wystawienia do kwot: 40.000 tys. zł i 200.000 tys. zł. Weksle te stanowią ryczałtowe zabezpieczenie dla przyszłych zobowiązań podatkowych z tytułu akcyzy na kwotę 800.000 tys. zł ważne do dnia 19 sierpnia 2017 roku. Weksel na kwotę 240.000 tys. zł stanowiący zabezpieczenie akcyzowe do dnia 19 sierpnia 2015 roku został wydany Spółce 30 września 2015 roku.

Ponadto do zobowiązań pozabilansowych należy zaliczyć zaprezentowane przez Spółkę przyszłe zobowiązania inwestycyjne w notach 13 i 14.

33. Informacje o podmiotach powiązanych

33.1 Informacje o transakcjach z jednostkami powiązаныmi, w których Grupa LOTOS S.A. posiada udziały i akcje

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Jednostki zależne			
Sprzedaż		8.779.659	11.330.012
Zakupy		1.182.285	1.435.693
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		32	548
Sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa	15	51.000	-
Sprzedaż aktywów trwałych - Projekt EFRA		27.801	-
Zakupy rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		36.562	6.735
Otrzymane dywidendy	9.6	121.116	150.559
Przychody z tytułu odsetek od udzielonych pożyczek	9.6	503	10.270
Przychody z tytułu odsetek od cash pool	9.6	2.824	539
Przychody z tytułu pozostałych odsetek		68	82
Koszty z tytułu pozostałych odsetek		-	2
Wspólne przedsięwzięcia			
Sprzedaż		198.740	455.190
Zakupy		38.018	-
Przychody z tytułu pozostałych odsetek		-	2
Pozostałe przychody		8	-
Fundacja LOTOS⁽¹⁾			
Sprzedaż		13	-
Darowizna		500	-

⁽¹⁾ W dniu 1 czerwca 2015 roku Grupa LOTOS S.A. utworzyła fundację pod nazwą Fundacja LOTOS. Misją Fundacji jest wszechstronna działalność społeczna wnosząca pozytywny wkład w rozwój otoczenia społecznego i przyrodniczego. Działalność Fundacji LOTOS skoncentrowana jest głównie na projektach z zakresu ekologii i ochrony środowiska, nauki, edukacji i oświaty oraz rozwoju społecznego.

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Jednostki zależne			
Należności		673.322	749.156
Dopłaty do kapitału	17	237.700	241.981
Cash pool	17	310.991	72.767
Prowizje od pożyczki warunkowej	17	951	-
Transakcje walutowe typu swap (aktywa finansowe)	25	-	6.773
Zobowiązania	27	162.577	154.757
Transakcje walutowe typu: forward, swap (zobowiązania finansowe)	25	-	10.089
Wspólne przedsięwzięcia			
Należności		12.070	23.232
Zobowiązania		-	-

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość należności z tytułu dostaw i usług od podmiotów powiązanych objętych cesją wynosiła 681.665 tys. zł (31 grudnia 2014: 768.773 tys. zł).

W latach 2014 i 2015 roku Spółka nie udzielała poręczeń jednostkom powiązanym.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Spółka nie posiadała udzielonych poręczeń dla jednostek powiązanych.

W 2 kwartale 2015 roku Spółka LOTOS Kolej Sp. z o.o. dokonała zwrotu dopłaty do kapitału w kwocie 4.281 tys. zł.

W 2015 roku Spółka nie udzieliła jednostkom powiązanym pożyczek (w roku 2014: 100.080 tys. zł).

W 2015 roku spółka LOTOS Gaz S.A. w likwidacji dokonała spłaty kapitału pożyczek udzielonych w latach poprzednich przez Grupę LOTOS S.A. w kwocie 1.522 tys. zł (w roku 2014: 30 tys. zł, patrz nota 16.1.1 przypis 2).

Wpływy i wydatki z tytułu udzielonych pożyczek jednostkom powiązanym zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej odpowiednio w pozycjach: *Splata pożyczek udzielonych podmiotom powiązanym*, *Pożyczki udzielone podmiotom powiązanym*.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa LOTOS S.A. nie posiadała należności z tytułu udzielonych pożyczek podmiotom powiązanym.

Ponadto w dniu 30 czerwca 2015 roku została zawarta umowa pożyczki odnawialnej, warunkowej pomiędzy Grupą LOTOS S.A. (pożyczkodawca) a spółką LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (pożyczkobiorca, spółka w 100% zależna od Grupy LOTOS S.A.) do kwoty 53 mln USD z terminem spłaty do dnia 17 stycznia 2026 roku. Przeznaczeniem niniejszej umowy pożyczki jest zapewnienie finansowania Projektu EFRA na wypadek niewypracowania przez spółkę LOTOS Asphalt Sp. z o.o. środków własnych w zakładanej wysokości, a także w celu zapewnienia spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. płynności finansowej. Zabezpieczenie pożyczki stanowi weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową. Oprocentowanie pożyczki w skali roku jest zmienne, określone w oparciu o stawkę LIBOR 6M USD powiększoną o marżę. Ponadto cesja praw z umowy pożyczki stanowi zabezpieczenie umowy kredytowej spółki LOTOS Asphalt Sp. z o. o., której celem jest uzupełnienie środków niezbędnych do sfinansowania realizacji Projektu EFRA. Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość naliczonych przez Grupę LOTOS S.A. prowizji z tytułu powyższej umowy wynosiła 951 tys. zł.

33.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Spółką

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2014 i 2015 nie wystąpiły transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

33.2.1 Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W roku 2015 oraz 2014 Grupa LOTOS S.A. przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Spółki. Transakcje dotyczyły głównie sprzedaży paliw, sprzedaży i zakupu usług magazynowania, zakupu usług transportowych, energii, gazu ziemnego oraz innych paliw.

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Sprzedaż	125.642	403.134
Zakupy	1.570.030	1.267.718
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Należności	1.442	5.559
Zobowiązania	111.168	120.482

33.3 Wynagrodzenie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz informacje o pożyczkach i świadczeniach o podobnym charakterze udzielonych osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	1.183	1.346
- nagrody jubileuszowe	-	57
Zarząd – jednostki zależne ⁽¹⁾		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)	3.631	3.646
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia)	252	228
Razem ⁽²⁾	5.066	5.220

⁽¹⁾ Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu Spółki z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek bezpośrednio i pośrednio zależnych.

⁽²⁾ Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Rady Nadzorczej Spółki.

Pozostałe świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zarząd		
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	654	631
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej ⁽¹⁾	311	156
Razem	965	787

⁽¹⁾ Zgodnie z ustawą o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tzw. ustawa kominowa).

W roku 2015 oraz 2014 Spółka nie udzieliła pożyczek i świadczeń o podobnym charakterze osobom wchodzącym w skład organów zarządzających i nadzorujących. Ponadto, nie wystąpiły inne znaczące transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki. Grupa LOTOS S.A. nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

33.4 Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadry kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Spółki)

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	17.234	17.712
- wypłacona nagroda roczna	2.616 ⁽¹⁾	2.642 ⁽²⁾
- wypłacona nagroda jubileuszowa	598	-

⁽¹⁾ Wypłacone w 2015 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2014.

⁽²⁾ Wypłacone w 2014 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2013.

Pozostałe świadczenia pracownicze

w tysiącach złotych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	8.867	8.432
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	5.299	2.595
Pożyczki i świadczenia o podobnym charakterze	26	31
Razem	14.192	11.058

W roku 2015 Spółka nie udzielała członkom głównej kadry kierowniczej pożyczek (w roku 2014: 30 tys. zł).

33.5 Transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W roku 2015 Grupa LOTOS S.A. nie przeprowadzała istotnych transakcji ze stronami powiązаныmi poprzez członków Rady Nadzorczej Spółki (w roku 2014: 160.176 tys. zł).

W latach 2014 i 2015 Grupa LOTOS S.A. nie przeprowadzała istotnych transakcji ze stronami powiązаныmi poprzez członków Zarządu Spółki

34. Istotne zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy

W dniu 1 lutego 2016 roku podpisana została umowa pożyczki pomiędzy Spółką a LOTOS Petrobaltic S.A. w kwocie 36 mln zł z przeznaczeniem na finansowanie zagospodarowania złóż gazowych B4-B6.

35. Sprawozdanie finansowe wg rodzajów działalności energetycznej – wybrane pozycje

Grupa LOTOS S.A. jako przedsiębiorstwo energetyczne, zgodnie z art.44 Ustawy z dnia 26 lipca 2013 r o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r poz.984) wyodrębnia pięć rodzajów działalności energetycznej, dla których, ewidencjonuje odrębnie przychody i koszty oraz zyski i straty a także pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej.

Działalność energetyczna Spółki, zgodnie z przyznanymi koncesjami, obejmuje:

- obrót paliwem gazowym,
- wytwarzanie energii w postaci ciepła,
- przesyłanie energii w postaci ciepła,
- przesyłanie energii elektrycznej,
- obrót energią elektryczną.

Przychody ze sprzedaży i koszty sprzedanych produktów z działalności energetycznej przypisane są bezpośrednio do poszczególnych rodzajów tej działalności, natomiast koszty ogólnozakładowe, pozostałe koszty i przychody operacyjne oraz koszty i przychody finansowe są alokowane odpowiednimi kluczami podziałowymi. Koszty dzielone są proporcjonalnie do kosztu sprzedanych produktów, a przychody odpowiednio do przychodów netto ze sprzedaży.

Pozycje bilansowe przypisane są bezpośrednio do rodzajów działalności lub wyliczone kluczami podziałowymi.

Rzeczowe aktywa trwałe i aktywa niematerialne odnoszą się bezpośrednio do majątku, wykorzystywanego do produkcji energii. Ich wartość została przypisana do rodzajów działalności energetycznej przy wykorzystaniu wskaźnika ilości sprzedanej energii do ilości energii wyprodukowanej.

Aktywa lub zobowiązania z tytułu podatku odroczonego obejmują podatek odroczony z tytułu rezerw pracowniczych oraz różnicy amortyzacji podatkowej i bilansowej majątku, wykorzystywanego do produkcji energii. Pozycje te zostały przypisane do rodzajów działalności w oparciu o podany wyżej wskaźnik ilościowy.

Zapasy przypisane działalności energetycznej obejmują materiały i półprodukty. Kluczem podziału ich wartości jest stosunek kosztu sprzedanych produktów z działalności energetycznej do kosztu sprzedanych produktów ogółem.

Należności przypisane są bezpośrednio do poszczególnych rodzajów działalności na podstawie faktur sprzedaży.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty zostały przypisane do rodzajów działalności energetycznej proporcjonalnie do przychodów ze sprzedaży z tej działalności.

W pozycji *Zyski zatrzymane* prezentowane są wyniki z rodzajów działalności wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, skumulowane wyniki z lat ubiegłych oraz elementy bilansujące pozycje aktywów i pasywów.

Świadczenie pracownicze oraz pozostałe zobowiązania i rezerwy zostały przypisane do rodzajów działalności w oparciu o wskaźnik ilościowy energii sprzedanej do wyprodukowanej.

Kluczem podziałowym dla zobowiązań z tytułu dostaw i usług jest stosunek kosztu sprzedanych produktów z działalności energetycznej do kosztu sprzedanych produktów ogółem.

Spółka za rok 2015 oraz porównywalny rok 2014 nie osiągnęła przychodów z tytułu wykonywania prawa własności do sieci przesyłowej lub sieci dystrybucyjnej.

Sporządzone odrębnie sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok 2015 oraz sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2015 roku według rodzajów działalności energetycznej wraz z wybranymi notami dodatkowymi przedstawiono poniżej.

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Przychody ze sprzedaży	9.1; 35.1.1	20.482.298	26.243.106
- z działalności podstawowej		20.472.611	26.234.431
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		161	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		3.445	2.986
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		378	289
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		2.094	2.104
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		3.609	3.296
Koszt własny sprzedaży	9.2	(19.148.443)	(26.660.350)
- z działalności podstawowej		(19.136.950)	(26.650.145)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(190)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(6.169)	(5.333)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(1.075)	(884)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(479)	(544)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(3.580)	(3.444)
Zysk/(Strata) na sprzedaży		1.333.855	(417.244)
- z działalności podstawowej		1.335.661	(415.714)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(29)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(2.724)	(2.347)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(697)	(595)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1.615	1.560
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		29	(148)
Koszty sprzedaży	9.2	(784.072)	(667.323)
- z działalności podstawowej		(784.072)	(667.323)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Koszty ogólnego zarządu	9.2	(226.833)	(205.731)
- z działalności podstawowej		(226.697)	(205.652)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(2)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(73)	(41)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(13)	(7)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(6)	(4)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(42)	(27)
Pozostałe przychody operacyjne	9.4; 35.1.3	34.014	6.164
- z działalności podstawowej		34.001	6.162
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		5	1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		3	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		5	1
Pozostałe koszty operacyjne	9.5; 35.1.4	(173.207)	(10.049)
- z działalności podstawowej		(173.103)	(10.046)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(2)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(56)	(2)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(10)	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(4)	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(32)	(1)
Zysk/(Strata) operacyjna		183.757	(1.294.183)
- z działalności podstawowej		185.790	(1.292.573)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(33)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(2.848)	(2.389)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(720)	(602)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1.608	1.556
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(40)	(175)
Przychody finansowe	9.6	212.030	169.581
- z działalności podstawowej		211.929	169.525
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		36	19
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		4	2
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		22	14
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		37	21

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Koszty finansowe	9.7	(416.500)	(421.267)
- z działalności podstawowej		(416.251)	(421.106)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(4)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(134)	(84)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(23)	(14)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(10)	(9)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(78)	(54)
Zysk ze zbycia inwestycji		-	-
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem		(20.713)	(1.545.869)
- z działalności podstawowej		(18.532)	(1.544.154)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(35)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(2.946)	(2.454)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(739)	(614)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1.620	1.561
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(81)	(208)
Podatek dochodowy	10.1	(16.389)	259.959
- z działalności podstawowej		(16.464)	260.197
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		14	11
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		12	11
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		49	(260)
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zysk/(Strata) netto		(37.102)	(1.285.910)
- z działalności podstawowej		(34.996)	(1.283.957)
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		(35)	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		(2.932)	(2.443)
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		(727)	(603)
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1.669	1.301
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		(81)	(208)

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (dane przekształcone)
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	13	6.114.824	6.296.588
- działalność podstawowa		6.107.209	6.288.829
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1.741	1.575
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1.519	1.374
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4.355	4.810
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Aktywa niematerialne	14	110.732	123.221
- działalność podstawowa		110.731	123.220
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1	1
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		-	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Udziały i akcje	16	1.670.541	1.220.535
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10.3	216.348	164.952
- działalność podstawowa		216.559	165.243
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		(26)	(34)
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		3	(8)
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		(188)	(249)
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe aktywa długoterminowe	17; 25	244.886	240.484
Aktywa trwałe razem		8.357.331	8.045.780
- działalność podstawowa		8.349.926	8.038.311
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1.716	1.542
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1.522	1.366
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4.167	4.561
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Aktywa obrotowe			
Zapasy	18	2.902.793	3.573.922
- działalność podstawowa		2.901.501	3.573.018
- w tym zapasy obowiązkowe	18.2	1.824.511	2.153.696
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		665	481
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		582	384
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		45	39
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Należności z tytułu dostaw i usług	17	1.308.973	1.248.777
- działalność podstawowa		1.307.921	1.247.989
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		381	306
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		46	44
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		233	169
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		392	269
Pochodne instrumenty finansowe	25	206.893	11.203
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	17	604.592	1.171.423
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	19	529.333	239.642
- działalność podstawowa		528.366	239.551
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		95	30
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		15	5
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		66	26
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		791	30
Aktywa obrotowe razem		5.552.584	6.244.967
- działalność podstawowa		5.549.273	6.243.183
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		1.141	817
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		643	434
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		344	234
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1.183	299
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży (lub grupy do zbycia)	15	-	48.996

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (dane przekształcone)
Aktywa razem		13.909.915	14.399.743
- działalność podstawowa		13.899.199	14.390.490
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2.857	2.359
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		2.165	1.800
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4.511	4.795
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1.183	299
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	20	184.873	184.873
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	21	2.228.310	2.229.626
Kapitał rezerwowo z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	22	(700.888)	(412.535)
Zyski zatrzymane	23	4.307.755	4.344.812
- działalność podstawowa		4.298.892	4.335.829
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2.632	2.217
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		2.141	1.782
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4.480	4.765
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		(390)	219
Kapitał własny razem		6.020.050	6.346.776
- działalność podstawowa		6.011.187	6.337.793
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2.632	2.217
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		2.141	1.782
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4.480	4.765
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		(390)	219
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	24	3.501.680	3.613.674
Pochodne instrumenty finansowe	25	54.136	62.626
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	-	-
- działalność podstawowa		(24)	-
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		27	-
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		(3)	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		-	-
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Świadczenia pracownicze	26	66.975	67.267
- działalność podstawowa		66.905	67.200
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		53	51
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		4	4
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		13	12
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe zobowiązania i rezerwy		580	-
Zobowiązania długoterminowe razem		3.623.371	3.743.567
- działalność podstawowa		3.623.277	3.743.500
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		80	51
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1	4
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		13	12
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	24	1.960.205	1.661.771
Pochodne instrumenty finansowe	25	110.845	146.006
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	1.112.285	1.664.882
- działalność podstawowa		1.110.554	1.664.699
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		123	77
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		21	13
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		13	13
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1.574	80
Świadczenia pracownicze	26	44.011	26.692
- działalność podstawowa		44.001	26.689
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-

w tysiącach złotych	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (dane przekształcone)
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		8	2
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1	-
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		1	1
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	27	1.039.148	750.049
- działalność podstawowa		1.039.129	750.032
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		14	12
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		1	1
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4	4
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zobowiązania krótkoterminowe razem		4.266.494	4.249.400
- działalność podstawowa		4.264.734	4.249.197
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		145	91
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		23	14
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		18	18
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1.574	80
Zobowiązania razem		7.889.865	7.992.967
- działalność podstawowa		7.888.011	7.992.697
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		225	142
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		24	18
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		31	30
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1.574	80
Kapitał własny i zobowiązania razem		13.909.915	14.339.743
- działalność podstawowa		13.899.198	14.330.490
- działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- działalność w zakresie wytwarzania ciepła		2.857	2.359
- działalność w zakresie przesyłu ciepła		2.165	1.800
- działalność w zakresie przesyłu energii elektrycznej		4.511	4.795
- działalność w zakresie obrotu energią elektryczną		1.184	299

35.1 Przychody i koszty

35.1.1 Przychody ze sprzedaży

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Sprzedaż produktów	19.560.421	25.674.929
- w tym efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	(82.448)	(7.992)
Sprzedaż usług	130.443	125.765
- w zakresie wytwarzania ciepła	3.445	2.986
- w zakresie przesyłu ciepła	378	289
- w zakresie przesyłu energii elektrycznej	2.094	2.104
- pozostałych	124.526	120.386
Sprzedaż produktów i usług razem	19.690.864	25.800.694
Sprzedaż towarów	789.187	438.840
- gaz ziemny	161	-
- energia elektryczna	3.609	3.296
- pozostałe towary	785.417	435.544
Sprzedaż materiałów	2.247	3.572
Sprzedaż towarów i materiałów razem	791.434	442.412
Razem	20.482.298	26.243.106
- w tym do jednostek powiązanych	8.973.302	11.785.044

35.1.2 Koszty według rodzaju

w tysiącach złotych	Nota	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Amortyzacja		347.916	350.901
- z działalności podstawowej		346.912	350.056
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		150	97
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		570	449
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		284	299
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Zużycie materiałów i energii		16.941.635	24.440.400
- z działalności podstawowej		16.935.981	24.435.408
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		5.636	4.943
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1	2
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		17	47
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Usługi obce		1.004.247	908.524
- z działalności podstawowej		1.003.945	908.196
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		143	123
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		62	90
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		97	115
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Podatki i opłaty		328.748	105.205
- z działalności podstawowej		328.319	104.860
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		29	21
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		362	284
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		38	40
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Koszty świadczeń pracowniczych	9.3	210.620	198.569
- z działalności podstawowej		210.287	198.320
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		212	148
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		79	58
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		42	43
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		-	-
Pozostałe koszty rodzajowe		113.976	107.310
- z działalności podstawowej		113.841	107.229
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		73	42
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		12	8
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		6	4
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		42	27
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		816.953	418.833
- z działalności podstawowej		813.183	415.389
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		190	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		3.580	3.444
Razem koszty według rodzaju		19.764.095	26.529.742
- z działalności podstawowej		19.752.468	26.519.458
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		192	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		6.243	5.374
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1.086	891
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		484	548
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		3.622	3.471
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		395.253	1.003.662
Razem		20.159.348	27.533.404
- z działalności podstawowej		20.147.721	27.523.120
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym		192	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła		6.243	5.374
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła		1.086	891
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej		484	548
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną		3.622	3.471

35.1.3 Pozostałe przychody

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2015	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Pozostałe przychody operacyjne	34.014	6.164
- z działalności podstawowej	34.001	6.162
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym	-	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła	5	1
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła	-	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej	3	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną	5	1

35.1.4 Pozostałe koszty

w tysiącach złotych	za rok zakończony 31 grudnia 2014	za rok zakończony 31 grudnia 2014
Pozostałe koszty operacyjne	173.207	10.049
- z działalności podstawowej	173.103	10.046
- z działalności w zakresie obrotu gazem ziemnym	2	-
- z działalności w zakresie wytwarzania ciepła	56	2
- z działalności w zakresie przesyłu ciepła	10	-
- z działalności w zakresie przesyłu energii elektrycznej	4	-
- z działalności w zakresie obrotu energią elektryczną	32	1

ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 2 marca 2016 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu,
Dyrektor Generalny



Paweł Olechnowicz

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Ekonomiczno - Finansowych




Mariusz Machajewski

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Poszukiwań i Wydobywania



Zbigniew Paszkowicz

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Strategii i Rozwoju



Marek Sokołowski

Wiceprezes Zarządu,
Dyrektor ds. Produkcji i Handlu



Maciej Szozda

Główny Księgowy



Tomasz Południński